

ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาท
ในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

พระสมพงษ์ แซ่เหลี่ยว

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2547

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ชื่อเรื่อง

ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาท
ในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

โดย

พระสมพงษ์ แซ่เหลียว

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ปรารณา ขสสุข)

วันที่ 8 เดือน ต.ค. พ.ศ. 2547

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญธรรม เทศนา)

วันที่ 8 เดือน ต.ค. พ.ศ. 2547

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี)

วันที่ 8 เดือน ต.ค. พ.ศ. 2547

หัวหน้าภาควิชาส่งเสริมการเกษตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา)

วันที่ 8 เดือน ต.ค. พ.ศ. 2547

โครงการบัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เพ็ชรประดับ)

รองประธานกรรมการ โครงการบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 13 เดือน ต.ค. พ.ศ. 47

ชื่อเรื่อง	ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	พระสมพงษ์ แซ่เหลียว
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.ปรารธนา ยศสุข

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 115 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก มีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 89,964 บาทต่อปี และมีรายได้จากอาชีพรอง เฉลี่ย 63,692 บาทต่อปี มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. จำนวน 4 ปี

ผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทมากในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. 5 ปีและยังมีบทบาทในระดับมากในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.อันมีลักษณะเป็นแนวทางและรายการประสานแผนงานและโครงการของจังหวัด อำเภอ ตำบลและการดำเนินงานของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและแก้ไขปัญหาของประชาชนท้องถิ่น รวมถึงสมาชิก อบต. ยังมีบทบาทในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาของ อบต.ในระดับมาก ผลการวิจัยยังพบว่าสมาชิก อบต. ยังมีบทบาทในระดับมากในการหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาและการนำไปหาปัญหาที่จัดลำดับ

ความสำคัญเร่งด่วนมากำหนดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหามาตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน และยังมีบทบาทมากในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามากำหนดการพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหของ อบต. โดยกำหนดเป็นงาน โครงการและกิจกรรมในพัฒนาขึ้นให้สัมพันธ์กับงบประมาณที่มีอยู่ ผู้ให้ข้อมูลได้รับความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองจากการฝึกอบรม ประเด็นที่ได้รับการฝึกอบรมมากที่สุดได้แก่ บทบาทและหน้าที่ของ อบต. และกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับด้านประสบการณ์การฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตรนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ที่มีบทบาทมากในการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าว

การศึกษาพบว่าปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการพัฒนาการผลิต ได้แก่ ผลผลิตไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาด ทั้งนี้ อบต. ควรจัดให้มีตลาดกลางและราคากลางของพืชผลในแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางให้แก่เกษตรกร และอบต. ควรสนับสนุนด้านการผลิตโดยการขอความร่วมมือหน่วยงานของรัฐเข้ามาส่งเสริมด้านเทคโนโลยีการผลิตและให้ด้านการแปรรูปผลผลิต

ส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาสถาบันกลุ่มเกษตรกร พบว่า ไม่มีการรวมกลุ่มและการขาดอำนาจต่อรอง ดังนั้น อบต. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมกลุ่มและให้การสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองของกลุ่ม สำหรับปัญหาสมาชิกกลุ่มขาดความจริงใจและเห็นแก่ตัวโดยมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อบต. ควรเร่งให้มีกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกลุ่มมากขึ้นและควรหาทางสร้างผู้นำที่ดีเพื่อให้ผู้นำเป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วม

Title	Attitudes of TAO Members Toward Roles of TAO on Agricultural Development, Sansai District, Chiang Mai Province
Author	Phra Sornphong Sae-liew
Degree of	Master of Science in Agricultural Extension
Advisory Committee Chairperson	Dr. Pradtana Yossuck

ABSTRACT

This particular research was conducted with to find out 1) personal and socio-economic characteristics of members of Tambon Administrative Organization (TAO) in Sansai district, Chiang Mai province; 2) their toward TAO's agricultural development roles; and 3) their problems and recommendations concerning the implementation of agricultural development. samples were 115 TAO members in Sansai district, Chiang Mai province. The data was gathered through interview schedules and analysis by using percentages, means and standard deviation.

The results revealed that almose all respondents were males with an average age of 45 years, had completed a primary school, were mainly hired for labor, and earned an average annual income of 89,964 Baht. They also earned an average of 63,692 Baht from secondary jobs. They had a four-year membership term in TAO.

The respondents were found to play a significant role in formulating a five-year development plan of TAO and likewise, had a role in creating a TAO development plan that served as guidelines and coordination of plans and projects of the province, district and tambon including local people's practices to develop their socio-economic status and to solve their problems in cooperation with TAO members. Further results showed that TAO members also had a significant role in identifying development guidelines and solutions to problems that were ranked and prioritized according to urgency. These solutions were found to consist of development tasks, projects and activities in relation to the existing supporting budget. The respondents received knowledge related to their own roles and duties as learned from the training they had participated. The training issues included the roles and duties of TAO members and the

rules by which the organization governed the locality. On training experience about agricultural know-how, the results indicated that the majority of the respondents had undergone training in agricultural knowledge provided by government officials.

The respondent's problem concerning production development was compatible with market demands. They recommended that TAO set up a central market and determine pricing for crops in each locality, set up cooperatives to create farmers' bargaining power with middlemen, and support production by cooperating with government agencies to assist in production and processing. The problem concerning farmer group was found that grouping process and bargaining power were lacking. Thus the TAO should provide training in grouping as well as support grouping to create bargaining power. Another problem was selfishness and insincerity of TAO members. TAO should create activities to allow more participation by group members as well as good leaders to serve as models and motivate others to have greater participation.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.ปรารภนา ยศสุข ประธานกรรมการที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ที่กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา งานงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอเจริญพรขอบคุณมายัง อาจารย์ ดร.วิรัชดี ปรกติ ซึ่งเคยรับเป็นกรรมการที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำในปัญหาพิเศษ แต่เนื่องจาก อาจารย์ ดร.วิรัชดี ปรกติ ดิฉกรกิจบางประการทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่กรรมการที่ปรึกษาได้จึงมีการเปลี่ยนแปลงโดย รศ.ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี รับหน้าที่กรรมการที่ปรึกษาแทน

ขอเจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.บุญธรรม เทศนา และ รศ.ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข จนปัญหาพิเศษสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนคณาจารย์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้

ขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณหลวงพ่от่านพระครูสันติธรรมวัฒน์ และ ขอเจริญพรอย่างสูงมายังท่านอาจารย์สุดิต ขวชาติ ที่เป็นกำลังใจและให้ทุนในการศึกษาต่อครั้งนี้

ขอเจริญพรขอบคุณ คุณพัลลพ คุณอำภพรณ สุวรรณมาติก และเพื่อนนักศึกษา สาขาส่งเสริมการเกษตรทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ และขอบคุณประธานและคณะกรรมการ ตลอดจนสมาชิก อบต. ในเขตอำเภอสันทรายทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม

คุณความดีที่ได้จากการทำวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่ บิดา มารดา ผู้มีพระคุณ สูงสุด

ท้ายที่สุดนี้ขอเจริญพรขอบคุณ โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และ คุณนุฏล ฟองมูล ที่ได้มอบทุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณมา ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

พระสมพงษ์ แซ่เหลี่ยว

ตุลาคม 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ความคิดเห็นและการวัด	8
บทบาท	11
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และบทบาทในการพัฒนาการเกษตร	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
ภาคสรุป	32
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	33
สถานที่ดำเนินการวิจัย	33
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การทดสอบเครื่องมือ	38
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	39

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	40
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล	40
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล	58
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล	69
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
สรุปผลการวิจัย	75
อภิปรายผลการวิจัย	78
ข้อเสนอแนะ	82
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	83
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	90
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	91
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	97

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	อำนาจหน้าที่ของสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต.	17
2	องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และจำนวนสมาชิกอบต.ในเขตอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่	34
3	จำนวนตัวอย่างของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จากแต่ละตำบล ในเขต อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	36
4	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล และเศรษฐกิจ	44
5	จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต. จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง สมาชิก อบต.	47
6	จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต. จำแนกตาม ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ ของสมาชิก อบต.	51
7	จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต. จำแนกตาม ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ของ อบต.	53
8	จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต. จำแนกตามเรื่องที่สมาชิก อบต. ได้รับการ ฝึกอบรม	55
9	จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต. จำแนกตามประสบการณ์ฝึกอบรมความรู้ เกี่ยวกับการเกษตร	57
10	จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต. จำแนกตามแหล่งข่าวสารที่ได้รับข่าวสาร ด้านการเกษตร	58
11	จำนวนและร้อยละความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาท ในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล	64

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1 โครงสร้างการบริหารสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

14

บทที่ 1

บทนำ

“อบต.” เป็นองค์การปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นเพื่อกระจายอำนาจให้ประชาชนในตำบลเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหา และสนองตอบความต้องการของชุมชน ตำบล หมู่บ้าน และนับตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 บังคับใช้ ได้มีการจัดตั้ง อบต. ทั่วทั้งประเทศจนถึงปัจจุบัน 4 ครั้ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 6,747 แห่ง (<http://www.suthep.net/abtsutep/abt.html>) ซึ่งระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมาแม้จะมีปัญหาอุปสรรคอยู่หลายประการ แต่เห็นได้ชัดว่ากลไกบริหารจัดการที่เรียกว่า อบต. นั้น สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์สุข และจัดปัดเป่าความทุกข์ยาก ความขาดแคลนของประชาชนในตำบล หมู่บ้าน ได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ อบต. นั้น ได้สนองตอบต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในเรื่องการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้าน ประชาคมตำบล และประชาชนในท้องถิ่น (ปริญญา นาคฉัตรีย์, 2544: 4)

ในเรื่องของอำนาจหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (กรมการปกครอง, 2542: 121) โดยมีหน้าที่ที่ต้องดำเนินกิจกรรมในการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำ และ ทางบก การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ การคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาสีลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย นอกจากหน้าที่ที่ต้องทำดังกล่าวแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบล ยังอาจจัดกิจกรรมในเขตของตน ในการให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร การให้และบำรุงรักษาการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น การให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ การให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ การให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ การส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน การหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล การให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม และการจัดกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

ปัญหาการวิจัย

ในการพัฒนาชนบทต่าง ๆ ที่ได้กระทำกันมาแต่อดีต จนกระทั่งถึงปัจจุบัน พอจะกล่าวได้ว่า ความสำเร็จของการพัฒนาขึ้นอยู่กับปัจจัยสามประการ (ดิน ปรังษยพทุทธิ, 2535: 17) อันได้แก่ ประการแรก การผสมผสานโครงการส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ประการที่สอง การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนที่จะทำโครงการพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม และ ประการที่สาม การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องปัญหาภาคการเกษตรในอดีตที่มีมาจนถึงปัจจุบัน แต่ในความเป็นจริงแล้วผลกระทบของการพัฒนาได้ก่อให้เกิดช่องว่างในเรื่องรายได้ การได้รับการบริการพื้นฐานจากรัฐระหว่างภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาทั้งการขาดแคลนที่ดิน ขาดแคลนแรงงานด้านเกษตร ผลผลิตเกษตรตกต่ำ เกษตรกรขาดรายได้ ปัญหานี้สืบ สภาพดินเสื่อม การสูญเสียสมดุลทางระบบนิเวศที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรในปริมาณที่มากขึ้นทุกปี การปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่เอื้อต่อการระบาดของแมลงศัตรูพืช นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาโรคเอดส์ ยาเสพติด อาชญากรรม ปัญหาเยาวชน ชุมชนแออัด การเกิดมลภาวะต่าง ๆ และปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 8) เป็นต้นมา ได้เน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กรเกษตรกรให้เกิดความเข้มแข็ง การพัฒนาระบบการผลิตและการค้าสินค้าเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2541: 81) การพัฒนาการเกษตรของท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาซึ่งถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เมื่อรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยเริ่มมีการบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 และต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าว จนถึงพระราชบัญญัติมีการนำมาบังคับใช้เมื่อ วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้ทุกตำบลทั่วประเทศต้องมี อบต. ซึ่งเป็นนิติบุคคลโดยสมบูรณ์ อันถือได้ว่าเป็นงานบริหารท้องถิ่นในระดับล่างสุดที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา และเป็นองค์กรของประชาชนที่สำคัญที่จะมีส่วนสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของประเทศ ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจ คือ การที่ อบต. ส่วนใหญ่ซึ่งมีการดำเนินการมานานเป็นเวลาถึง 8 ปี เน้นการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยให้ความสำคัญทางด้านการพัฒนาการเกษตร ที่ถือได้ว่ามีความสำคัญมาก เพราะประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่อาศัยเกษตรกรรมเป็นหลัก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2542: 121-122)

แต่หากพิจารณาในประเด็นเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่หลักของ อบต. ส่วนใหญ่เน้นที่งานในส่วนของการพัฒนาสาธารณูปโภคเป็นหลัก ขณะเดียวกันการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรถูกบรรจุอยู่ในส่วนอำนาจหน้าที่ที่อาจดำเนินการได้เท่านั้น ดังนั้น โอกาสที่การพัฒนาด้านการเกษตรจะได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจาก อบต. จึงมีน้อยมาก แม้ว่าสมาชิก อบต. (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2541: 81) ส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรก็ตาม อย่างไรก็ตาม หากมองโดยภาพรวมของอำนาจหน้าที่ของ อบต. แล้วนับว่ามีความครอบคลุมต่อการแก้ปัญหาในชุมชนของตัวเองได้อย่างมากและเป็นองค์กรชุมชนที่เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตัวเองได้มากที่สุด อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของภาคเกษตรหรือภาคชนบทให้เกิดความมั่นคง

จากสภาพการณดังกล่าว การศึกษาความคิดเห็นของสมาชิก อบต. ต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรของ อบต. ทำให้ทราบถึงความรู้สึกรักของบุคคลที่ทำงานในองค์กร ซึ่งสภาพการณประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรของ อบต. เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงพันธุ์พืชเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การใช้เทคโนโลยีในการควบคุมศัตรูพืช และการหาแหล่งตลาดในการจำหน่ายผลผลิต และอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและน่าสนใจ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงของบทบาทการพัฒนาการเกษตร ตลอดจนปัญหาในการดำเนินงานการพัฒนาการเกษตร ของ อบต. อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของ อบต. ในอำเภอสันทราย ในการพัฒนาการเกษตรให้ตรงเป้าหมายและบรรลุผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิก อบต. ต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรของ อบต. ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตข้อจำกัด ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จำนวน 10 ตำบล ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในปีงบประมาณ 2544-2545 เท่านั้น
2. การแบ่งชั้นของ อบต. ผู้วิจัยยึดเกณฑ์การแบ่งชั้นเดิม คือ การแบ่งระดับชั้นของ อบต. ออกเป็น 5 ระดับ (กระทรวงมหาดไทย, 2545) ดังนี้
  - ชั้น 1 หมายถึง อบต. ที่มีรายได้ในรอบ 1 ปี เกินกว่า 20 ล้านบาทขึ้นไป
  - ชั้น 2 หมายถึง อบต. ที่มีรายได้ในรอบ 1 ปี ตั้งแต่ 12-20 ล้านบาท
  - ชั้น 3 หมายถึง อบต. ที่มีรายได้ในรอบ 1 ปี ตั้งแต่ 6-12 ล้านบาท
  - ชั้น 4 หมายถึง อบต. ที่มีรายได้ในรอบ 1 ปี ตั้งแต่ 3-6 ล้านบาท
  - ชั้น 5 หมายถึง อบต. ที่มีรายได้ในรอบ 1 ปี ต่ำกว่า 3 ล้านบาท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสันทราย เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกษตรกรในพื้นที่ เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล และคณะกรรมการบริหารงานสามารถนำข้อมูลความคิดเห็นของสมาชิกมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาและการส่งเสริมการเกษตรใน อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่อื่น ๆ สามารถนำข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้สอดคล้องกับปัญหา อุปสรรค และความต้องการที่แท้จริงของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถปรับปรุงและแก้ไขปัญหารวมถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อไป
3. บุคคลทั่วไป เช่น นักวิชาการ นักศึกษา และประชาชนที่สนใจด้านบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถนำข้อมูลไปศึกษาและอ้างอิงได้ต่อไป

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ประเมินผลออกมาเป็นธรรมชาติของความพอใจหรือไม่พอใจ คือนักคิดหรือเรื่องบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลการวัดความคิดเห็นสามารถทำได้โดยใช้ระบบการให้คะแนน โดยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลระบุคำตอบในแต่ละข้อความตามแบบสอบถาม 5 ลักษณะ ได้แก่

“เห็นด้วยอย่างยิ่ง”	คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน
“เห็นด้วย”	คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
“ไม่มีความคิดเห็น”	คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
“ไม่เห็นด้วย”	คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
“ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”	คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคำนวณน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) โดยอาศัยเกณฑ์การแปลผลดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	หมายถึง
4.21-5.00	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยมากที่สุด
3.41-4.20	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยมาก
2.61-3.40	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยปานกลาง
1.81-2.60	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยน้อย
1.00-1.80	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจการบริหารงานของตำบลตามที่กฎหมายกำหนดไว้

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากรายชื่อในหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน ในตำบลนั้น ๆ รวมทั้งคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

ลำดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง การจัดลำดับองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ซึ่งในปี 2545 แบ่งเป็น 5 ลำดับชั้น โดยพิจารณาจากรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหลัก ได้แก่

- ชั้น 1 หมายถึง อบต. ที่มีรายได้ในรอบ 1 ปี เกินกว่า 20 ล้านบาทขึ้นไป
- ชั้น 2 หมายถึง อบต. ที่มีรายได้ในรอบ 1 ปี ตั้งแต่ 12-20 ล้านบาท
- ชั้น 3 หมายถึง อบต. ที่มีรายได้ในรอบ 1 ปี ตั้งแต่ 6-12 ล้านบาท
- ชั้น 4 หมายถึง อบต. ที่มีรายได้ในรอบ 1 ปี ตั้งแต่ 3-6 ล้านบาท
- ชั้น 5 หมายถึง อบต. ที่มีรายได้ในรอบ 1 ปี ต่ำกว่า 3 ล้านบาท

บทบาทการพัฒนาการเกษตร หมายถึง การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนการจัดการเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร ให้มีความเจริญ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่แสดงออกมามีการพัฒนาการเกษตรมากขึ้นน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากการมีการดำเนินการโครงการพัฒนาการเกษตรไปแล้วมากน้อยเพียงใด ในรอบ 2 ปี ซึ่งบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อบต. ในการวิจัยครั้งนี้ได้ระบุขอบเขตไว้ 4 ประการดังนี้

1. พัฒนาพื้นฐานทางการเกษตร
  - 1.1 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
  - 1.2 ถนนเพื่อการขนส่งสินค้าเกษตร
  - 1.3 ตลาดสินค้าเกษตร
  - 1.4 ยุ้งฉางเก็บผลผลิต
2. พัฒนาการผลิต
  - 2.1 ฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตร
  - 2.2 จัดตั้งกองทุนการผลิต
  - 2.3 จัดหาปัจจัยการผลิต
3. พัฒนาสถาบันกลุ่ม
  - 3.1 กลุ่มเกษตรกร
  - 3.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
  - 3.3 กลุ่มยุวเกษตรกร
4. พัฒนารูปแบบการดำเนินงาน
  - 4.1 การวางแผน
  - 4.2 การจัดองค์การ
  - 4.3 การจัดเจ้าหน้าที่
  - 4.4 การอำนวยความสะดวก
  - 4.5 การประสานงาน
  - 4.6 การรายงานผล

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษายกระดับสูงสุดของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

อาชีพหลักของสมาชิก อบต. หมายถึง อาชีพที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทำเป็นประจำ เป็นแหล่งที่มาของรายได้หลัก

อาชีพรองของสมาชิก อบต. หมายถึง อาชีพที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทำเพิ่มจากอาชีพที่ทำประจำ เป็นแหล่งที่มาของรายได้รอง

ความรู้ความเข้าใจในบทบาท หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเกษตร

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และความสมบูรณ์ของเนื้อหา ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและตรวจเอกสารในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

1. ความคิดเห็นและการวัด
2. บทบาท
3. องค์การบริหารส่วนตำบลและบทบาทในการพัฒนาการเกษตรของ อบต.
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความคิดเห็นและการวัด

ความหมายของความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นเรื่องของส่วนบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มีขอบเขตตามประสบการณ์ของบุคคลต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งมีข้อแตกต่าง คลายคลึงหรือความหลากหลายของแต่ละบุคคลทำให้เกิดความขัดแย้ง เห็นด้วย คล้อยตาม ซึ่งเป็นพฤติกรรมของสังคม ด้วยเหตุนี้ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาหลายท่านได้กำหนดความหมายของคำว่า “ความคิดเห็น” ไว้หลายทัศนะ ดังนี้

กันยา สุวรรณแสง (2532: 107) อ้างใน โสภา ชูพิกุลชัย (2523) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง เป็นการใช้อยุทธลักษณะ (symbols) แทนสิ่งหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาในรูปความเห็น ส่วน ชำนาญ ถาวรดี (ไม่ระบุปีที่พิมพ์: 24) ได้กล่าวว่า คนเราย่อมคิดอะไรแตกต่างกันออกไปได้ตั้งมากมายแทบจะคนหนึ่งก็ความคิดหนึ่งก็ว่าได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าแนวความคิดต่าง ๆ เหล่านั้นจะเข้ามาเข้าตารางแบ่งหมวดหมู่ไม่ได้ นั่นก็คือถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างของปัจเจกบุคคลในแต่ละกลุ่มอันเป็นแบบฉบับของความคิดก็ตาม แต่ถ้าหากว่าได้จัดเข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกันก็เชื่อได้เลยว่า วิธีการคิดที่จะทำอะไรจะมีส่วนเหมือนกันทั้งหมด

ตามพจนานุกรมอังกฤษ-ไทย วิทย์ เทียงบุญธรรม (2529: 703) ระบุว่า ทัศนนะ มีความหมายเป็นภาษาอังกฤษ คือ “opinion” หรือ “view” ดังนั้น ทั้งคำว่า “ทัศนนะ” หรือ “view” หรือ “opinion” จึงสามารถใช้ได้ในความหมายอันเดียวกัน คือ หมายถึง “ความคิดเห็น”

กาญจนา คำสุวรรณ และ นิตยา เสาวมณี (2524: 225) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็น การตอบสนองต่อประเด็นหรือเรื่องราว เป็นสิ่งเร้าที่แสดงออกมาได้อย่างเปิดเผย หรือตอบสนองได้

อย่างตรง ๆ ส่วน สุโท เจริญสุข (ไม่ระบุปีที่พิมพ์: 81) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นความรู้สึกเฉพาะเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2529: 92) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกซึ่งวิจารณญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามข้อเท็จจริง รวมทั้ง ทวี เสราญญู (2520: 5) ให้ความเห็นว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความจริง และเป็นทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง อาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งนั้นก็ได้

รจิตลักษณ์ แสงอุไร (2530: 204) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นเป็นการประเมินคนหรือวัตถุหรือแนวความคิดออกมาทางวาจา ซึ่งอาจเป็นทางบวก หรือทางลบ หรือเฉย ๆ ก็ได้ ในขณะที่ Lolasa และ Kolesnik อ้างใน ยิ่งยง เรืองทอง (2525: 89) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคล ในอันที่จะตัดสินใจพิจารณาจากการประเมินค่าสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติ ซึ่งในทางเดียวกัน Maier (1995) อ้างใน เชนิสาน พรรัตน์ (2528: 10) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของทัศนคติส่วนหนึ่ง และเป็นการแปลความหมายของบุคคลที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ ส่วน นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2531: 132) กล่าวว่า ความคิดเห็นมักใช้ควบคู่ไปกับค่านิยมและความเชื่อ ส่วนใหญ่มักจะใช้กับเรื่องที่คนหมู่มากมีความเชื่อหรือทัศนคติอย่างไร เช่น ความคิดเห็นของคนไทยที่มีต่อรัฐบาลหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

สุชา และ สุรางค์ จันทน์เอม (2524: 85) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกทางเจตคติ เพราะเจตคติมีความเกี่ยวพันกับความนึกคิด ซึ่งเป็นลักษณะความรู้สึกของจิตหรือสิ่งกระตุ้นให้ความคิดของบุคคลเอนเอียงไปทางใดทางหนึ่งได้ และแสดงออกมาในรูปของความคิดเห็นหรือพฤติกรรมอย่างอื่น สำหรับองค์ประกอบของความคิดเห็นนั้น สุรางค์ จันทน์เอม (2531: 30) ระบุว่า เป็นการรวมเอาสิ่งต่าง ๆ หลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ (cognitive component) คือประสบการณ์ต่อวัตถุ สถานการณ์ ทำให้เกิดความรู้ ความคิดเห็น หรือความเชื่อ ความรู้สึกหรืออารมณ์ (affective component) ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรมหรือแนวโน้มในการแสดงออก (behavioral tendency) เป็นความพร้อมของบุคคลที่จะแสดงออกตามความรู้ความเข้าใจ จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ไม่มีผลผูกพันว่าผิดหรือถูก เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย พอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งบุคคลจะแสดงออกด้วยคำพูด การเขียน หรือพฤติกรรม และความคิดเห็นที่แสดงออกมานั้นย่อมแตกต่างกัน

จากพรรณษะดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า “ความคิดเห็น” หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกมาในรูปความเห็น มีความแตกต่างของปัจเจกบุคคลในแต่ละกลุ่ม อาจเป็นทางบวก หรือทางลบ หรือเฉย ๆ ก็ได้ มักใช้ควบคู่ไปกับค่านิยมและความเชื่อ อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามข้อเท็จจริง และอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งนั้นก็ได้

การวัดความคิดเห็น

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2532: 1) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้รวบรวมในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ประเภทแบบวัดทัศนคติ (attitude scales) คือ เครื่องมือที่ใช้วัดความคิดเห็น ความเชื่อ หรือทัศนคติของแต่ละบุคคล กรณีที่บุคคลกล่าวว่า เขามีความเชื่อหรือความรู้สึกอย่างไรนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้น ดังนั้น การวัดความคิดเห็นของบุคคลเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ การใช้ความคิดเห็นเป็นตัวชี้ถึงทัศนคติของแต่ละบุคคลนั้น ต้องยอมรับว่าอาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น ถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง แต่อย่างไรก็ตาม ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นก็เป็นลักษณะธรรมชาติของการวัด

การวัดความคิดเห็นสามารถกระทำได้ด้วยระบบการให้คะแนน (scoring system) โดยกลุ่มเป้าหมายให้คำตอบในแต่ละข้อคำถามตามแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ลักษณะ คือ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” มีคะแนนเท่ากับ 5 คะแนน “เห็นด้วย” มีคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน “ไม่มีความคิดเห็น” มีคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน “ไม่เห็นด้วย” มีคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน และ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” มีคะแนนเท่ากับ 1

บทบาท

ความหมายของบทบาท

บทบาท หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เมื่ออยู่ในตำแหน่งที่กำหนดในระบบสังคม Wolman (1973) ใน ธรรมเนียม ศิริพันธ์ (2530: 12) ขณะเดียวกับ ศรีนิธย์ (2521) ใน สมยศ สุวิทย์ (2534: 11) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขและอำนาจหน้าที่ที่ต้องกระทำ เมื่อดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด และยังให้ความรู้เพิ่มเติมว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. บทบาทที่กำหนดโดยตำแหน่ง ได้แก่ ฐานะ ตำแหน่ง กฎระเบียบ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ซึ่งกำหนดไว้เป็นปทัสฐานสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งเป็นที่คาดหวังหรืออุดมคติ
2. บทบาทที่กำหนดโดยบุคลิกลักษณะ ได้แก่ ทักษะ ประสิทธิภาพความสามารถ ตลอดจน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และประเพณีที่ผู้ดำรงตำแหน่ง ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อสนองตอบบทบาทตามอุดมคติ อันเป็นบทบาทที่ได้ปฏิบัติจริง

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516: 27) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรื่องต่าง ๆ กัน อันแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น ขณะเดียวกัน พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ (2528: 7) ได้ให้ความหมายที่ชัดเจนลงไปอีกว่า บทบาทเป็น ข้อกำหนดพฤติกรรม ซึ่งผูกพันกับสถานภาพ ถึงแม้ว่าจะมีบทบาทกำหนดขอบเขตพฤติกรรมแต่ไม่ได้มีลักษณะจำเพาะเจาะจงบางกรณีบุคคลจะต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับคนอื่น ๆ ซึ่งใช้บทบาทที่แตกต่างกันออกไป

สุพัตรา สุภาพ (2535: 30) กล่าวไว้ว่า บทบาท คือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือ ต้องเลี้ยงลูก เป็นครู บทบาทคือ สั่งสอนอบรมนักเรียนให้ดี เป็นคนใจดี บทบาทคือ ปฏิบัติตามหมอสั่ง จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่ามนุษย์แต่ละคนจะมีบทบาทหลายบทบาท และแต่ละบทบาทก็จะมีคุณสมบัติหรือสมมูลกันพอควร เช่น มีผู้เหนือกว่าก็ต้องมีผู้ต่ำกว่า มีครูก็ต้องมีนักเรียน มีนายจ้างก็ต้องมีลูกจ้าง ซึ่งแต่ละตำแหน่งก็ต้องมีบทบาทต่างกันออกไป ส่วนภิญโญ สาร (2520: 283) ให้ความหมายว่า บทบาทเป็นความมุ่งหวังที่บุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ควรกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย หิรัญโต (2519: 250) โสภานุพิบูลย์ และอรทัย ชื่นมณูย์ (2518: 129) ซึ่งได้ให้ความหมายของบทบาทว่า เป็นการแสดงออก

หรือการกระทำหน้าที่ของบุคคล ซึ่งสมาชิกอื่นของสังคมมุ่งหวังให้เขากระทำภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง โดยเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน

จากทฤษฎะข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาท เป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เมื่ออยู่ในตำแหน่งที่กำหนดในระบบสังคม บทบาทที่ควรจะเป็นเป็นความมุ่งหวังที่บุคคลอื่นคาดว่าบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดออกมา บทบาทที่แสดงออก การกระทำหน้าที่ของบุคคลซึ่งสมาชิกคนอื่นในสังคมให้เขากระทำภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยถือเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน บทบาทที่คาดหวัง ตำแหน่งต่าง ๆ ในระบบสังคมจะแสดงพฤติกรรมส่วนหนึ่งออกมาจากสิ่งที่ตนคิดว่าผู้อื่นคาดหวังให้ตนปฏิบัติและอีกส่วนหนึ่งออกมาจากสิ่งที่ผู้อื่นต้องการให้ตนปฏิบัติจริง

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และบทบาทในการพัฒนาการเกษตร

ประวัติการก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจการบริหารงานของตำบล ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (โกวิทย์ พวงงาม และ ปรีดี โชติช่วง, 2539: 1) มีความเป็นมาดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เกิดจากการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมา ติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 100,000 บาท (หรือตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด) ประกาศจัดตั้งเป็น อบต. โดยให้ทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา ระบุชื่อ และเขตขององค์การบริหารส่วนตำบล หลังจากที่มีพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานะของ องค์การปกครองในระดับตำบล ออกเป็น 2 รูปแบบ (โกวิทย์ พวงงาม และ ปรีดี โชติช่วง, 2539: 1) ได้แก่ สภาตำบลให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล และองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ ได้แก่ (ก) เพื่อเป็นรากฐานการปกครองในระบบประชาธิปไตย (ข) เพื่อให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้แทน (สมาชิกสภา อบต.) (ค) เพื่อให้ อบต. มีอำนาจการตัดสินใจแก้ไขปัญหาตำบลด้วยตนเอง

(ง) เพื่อให้เกิดระบบการควบคุม ตรวจสอบ ระหว่างสมาชิกสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต. และ (จ) เพื่อระดมทุน งบประมาณ รายได้ ทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่น ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาการจัดตั้ง อบต. เพื่อแก้ปัญหาด้านประสิทธิภาพของสภาตำบลตามกฎหมายเดิม และนโยบายของรัฐบาลแล้ว เห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของรัฐบาลของการจัดตั้ง อบต. (กองราชการส่วนตำบล, 2539: 43) มีดังนี้

1. เพื่อกระจายอำนาจการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในตำบล และสนองตอบความต้องการของประชาชนให้แก่ อบต. อย่างไรก็ตาม อำนาจที่ของ อบต. ที่ได้รับนั้น เป็นอำนาจที่ฝ่ายบริหารของประเทศ คือ คณะรัฐบาลเป็นผู้มอบให้ อำนาจของ อบต. จึงเกิดขึ้นอย่างมีขอบเขต และข้อจำกัด ตามที่รัฐกำหนด มิใช่เป็นอำนาจโดยอิสระแต่ประการใด

2. เพื่อเปิดโอกาสให้หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้มีโอกาสปกครองตนเอง และรัฐบาลได้มอบอำนาจหน้าที่และกิจกรรมเพื่อการพัฒนาและบริหารตามสมควร ดังนั้น เพื่อให้มีการปกครองตนเองที่เข้มแข็ง และเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล รัฐบาลจึงได้กำหนดให้ อบต. มีรายได้หลายทาง ซึ่งรวมทั้งเงินอุดหนุนให้มีทรัพยากรทางการบริหารอย่างเพียงพอ

3. เพื่อเสริมสร้างแนวคิดแบบประชาธิปไตย โดยมีการถ่วงดุลระหว่างฝ่ายสภา กับฝ่ายบริหาร และที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลอย่างกว้างขวาง โดยการเสนอปัญหาและคำแนะนำต่าง ๆ รวมถึงการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปของ อบต.

องค์ประกอบและโครงสร้างของ องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีรูปแบบคล้ายกับสภาผู้แทนราษฎรของประเทศ อันประกอบด้วยสภา อบต. และ คณะกรรมการบริหาร อบต. มีโครงสร้างดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพ 1 โครงสร้างการบริหารสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

จากภาพ 1 แสดงให้เห็นว่า สภา อบต. มีประธานสภา และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาฯ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และเลือกสมาชิกสภาฯ เป็นเลขานุการคนหนึ่ง มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และมีสมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ส่วนสมาชิกจะได้จากการเลือกตั้ง โดยราษฎรเลือกตัวแทนหมู่บ้านละ 2 คน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ในส่วนของคณะกรรมการบริหาร อบต. แต่งตั้งจากนายอำเภอ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาฯ ซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน คณะกรรมการบริหารเลือกสมาชิกคนหนึ่งเป็นประธาน และอีกคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะมีพนักงานส่วนตำบล เป็นของตนเอง และอาจแบ่งการบริหารงานออกเป็น สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และ ส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น และเพื่อประโยชน์แก่กิจการของ อบต. สามารถ ร้องขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ หน่วยงานการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้ดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติกิจการของ อบต. เป็นการ ชั่วคราวได้

อำนาจหน้าที่ของ อบต.

อำนาจหน้าที่ของ อบต. ที่กำหนดไว้ตาม พรบ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 66-73 เป็นข้อกำหนดตามกฎหมายที่บอกว่า อบต. ในฐานะหน่วยราชการ บริหารส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น (ทุกชัย ยาวะประภาส, 2540: 9-31) มีดังต่อไปนี้

1. มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66)
2. ภายใต้งบประมาณแห่งกฎหมาย อบต. มีหน้าที่ต้องทำในเขต อบต. ดังนี้ (มาตรา 67)
  - 2.1 จัดให้มี และบำรุงรักษาเส้นทางคมนาคมทางน้ำ และทางบก
  - 2.2 รักษาความสะอาดถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัด ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล โดยอาจจะขอความร่วมมือกับเทศบาล สุขาภิบาล หรือ อบต. ใกล้เคียง ร่วมลงทุนในการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล พร้อมกับขอความรู้ทางวิชาการ และการจัดการ จากหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลที่มีความชำนาญในด้านนี้
  - 2.3 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
  - 2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ลมพายุ
  - 2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
  - 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
  - 2.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - 2.8 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย
3. อบต.อาจทำกิจกรรมในเขต อบต. ดังต่อไปนี้ (มาตรา 68)
  - 3.1 ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
  - 3.2 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

3.3 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

3.4 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

3.5 หาประโยชน์จากทรัพย์สิน อบต.

4. อำนาจหน้าที่ของ อบต. ที่ต้องทำตาม ข้อ 1 และ ข้อ 2 ดังกล่าว ไม่เป็นการ อำนาจหน้าที่ของหน่วยราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐบาลที่จะจัดทำ กิจกรรมเช่นเดียวกับ อบต. เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ควรแจ้งให้ อบต. ทราบล่วงหน้า ก่อนจัดทำกิจกรรม (มาตรา 69)

5. อบต. มีสิทธิได้รับทราบข้อมูล และข่าวสารจากทางราชการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของทางราชการในตำบล เว้นแต่เป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคง แห่งชาติ (มาตรา 70)

6. อบต. อาจออกข้อบังคับตำบล เพื่อใช้บังคับได้ เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือ อำนาจหน้าที่ของ อบต. และสามารถกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บ และกำหนดโทษปรับ ผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ โดยมีโทษปรับไม่เกิน 500 บาท (มาตรา 71)

7. อบต. อาจทำกิจการนอกเขต อบต. หรือร่วมกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นอื่น เช่น อบต. เทศบาล สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันได้ เมื่อ ได้รับการยินยอมจากหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการที่จะทำนอกเขตต้องเป็น กิจการที่จำเป็นต้องทำ และเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ อบต. (มาตรา 73)

ส่วนอำนาจหน้าที่ของสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต. ตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดอำนาจหน้าที่ ดังตาราง 1

ตาราง 1 อำนาจหน้าที่ของสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต.

สภา อบต.	คณะกรรมการบริหาร อบต.
มาตรา 46 ให้สภา อบต. มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้	มาตรา 59 ให้คณะกรรมการบริหาร อบต. มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้
1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการของ อบต.	1. บริหารกิจการของ อบต. ให้เป็นไปตามมติข้อบังคับ และแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการของ อบต. ต่อสภา อบต.
2. พิจารณา และให้ความเห็นชอบ ร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม	2. จัดทำแผนพัฒนาตำบล และงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้เสนอให้สภาฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบ
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร ให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนพัฒนาตำบลตาม (1) และกฎหมายระเบียบข้อบังคับทางราชการ	3. รายงานผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายเงินให้สภาฯ ทราบอย่างน้อยละปีละ 2 ครั้ง
	4. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

บทบาทในการพัฒนาการเกษตรของ อบต.

1. การวางแผนการพัฒนาการเกษตรของ อบต.

พรบ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้คณะกรรมการ อบต. มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาตำบล ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมือง และปัญหาของ อบต. ซึ่งเป็นตัวกำหนดการใช้งบประมาณของแต่ละ อบต. ให้สอดคล้องกับงบประมาณที่มีอยู่ ประเภทของแผนพัฒนาของ อบต. มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1 แผนพัฒนาของ อบต. 5 ปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ อบต. มีลักษณะเป็นการกำหนดนโยบาย แนวทาง แผนงาน โครงการ ในการพัฒนาหรือแก้ไข

ปัญหาของ อบต. ให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีระยะเวลา 5 ปี

4.2 แผนพัฒนาของ อบต. ประจำปี หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ อบต. อันมีลักษณะเป็นแนวทาง และรายการประสานแผนงาน และโครงการ ของจังหวัด อำเภอ ตำบล และการดำเนินงานของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งได้จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปีเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น

ซึ่งแผนพัฒนาของ อบต. ทั้งสองลักษณะประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

1. สภาพปัญหาของ อบต. หมายถึง การวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาของ อบต. โดยใช้ข้อมูลของ กชช. 2ค จปฐ. ข้อมูลแหล่งน้ำระดับหมู่บ้าน ฯลฯ มากำหนดปัญหา แล้วจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วน เพื่อประกอบการตัดสินใจในการจัดการทำงาน โครงการและกิจกรรมสำหรับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของ อบต.

2. แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา หมายถึง การนำปัญหาที่จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนแล้ว มากำหนดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหามาตามลำดับความสำคัญเร่งด่วนที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากศักยภาพและขีดความสามารถของ อบต. รวมถึงการประสานงานการพัฒนากับหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่

3. งาน โครงการ และกิจกรรมการพัฒนา และงบประมาณที่ใช้ หมายถึง การนำแนวทางการแก้ไขปัญหามากำหนดการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของ อบต. โดยกำหนดเป็นงาน โครงการ และกิจกรรมในการพัฒนาขึ้นให้สัมพันธ์กับงบประมาณที่มีอยู่ หรืออาจกำหนดการขอรับการสนับสนุนโครงการจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่สามารถจัดทำโครงการลงในพื้นที่ของ อบต. ได้ เช่น งบ สส. งบเอกชน งบของส่วนราชการต่าง ๆ

2. ขั้นตอนการจัดทำแผนการพัฒนาของ อบต.

การจัดทำแผนการพัฒนากฤษฎีการเกษตรของ อบต. มีการแบ่งขั้นตอนในการจัดทำแผนออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ (กรมการปกครอง, 2538: 102-106)

2.1 กำหนดปัญหา วิเคราะห์ข้อมูล โดยมีคณะกรรมการบริหาร อบต. เป็นผู้รับผิดชอบ ในขั้นตอนนี้ เป็นการรวมเอาข้อมูลที่ได้จาก กชช. 2ค จปฐ. ข้อมูลแหล่งน้ำระดับหมู่บ้าน ฯลฯ มากำหนดปัญหว่าเกิดจากอะไร มีสภาพปัญหามาจากอะไร แล้วทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเกิดปัญหา ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขว่าจะทำอย่างไร

2.2 กำหนดแนวทางการพัฒนาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยมี คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลเป็นผู้รับผิดชอบ ขั้นตอนนี้เป็นการประชุมคณะกรรมการ อบต. เพื่อกำหนดความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา

2.3 กำหนดโครงการ และกิจกรรมการพัฒนา และแหล่งงบประมาณ ขั้นตอนนี้เป็นโครงการและกิจกรรมตามแนวทางในการพัฒนาของ อบต. เพื่อแก้ไขปัญหาที่ได้จัดลำดับความสำคัญไว้แล้ว โดยพิจารณารูปแบบของโครงการ หรือกำหนดวงเงินที่จะต้องใช้จ่าย และแหล่งงบประมาณที่จะนำมาจัดทำโครงการนั้น

2.4 กำหนดแผนพัฒนาของ อบต. โดยมีคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลเป็นผู้รับผิดชอบ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ คณะกรรมการ อบต. ได้นำโครงการที่ได้พิจารณาพร้อมแหล่งงบประมาณมาบรรจุลงในร่างแผนพัฒนา อบต. 5 ปี เพื่อที่จะนำไปกำหนดเป็นแผนพัฒนา อบต. ประจำปีต่อไป

2.5 การให้ความเห็นชอบ โดยมีคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล สภา อบต. และนายอำเภอ เป็นผู้รับผิดชอบ ขั้นตอนนี้เป็นกรณำร่างแผนการพัฒนานำเสนอ เพื่อขอรับความกิดเห็นชอบเพื่อใช้ต่อไป

2.6 การติดตามประเมินผล โดยมีคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล และสภา อบต. เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการติดตาม และประเมินผลงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปดำเนินการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ดังนี้จะเห็นได้ว่าการจัดทำแผนการพัฒนาของ อบต. จะสำเร็จลุล่วงได้ก็โดยการประสานร่วมมือกันระหว่าง อบต. และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการพัฒนาของ คณะกรรมการ อบต. อันเป็นพื้นฐานของการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการพัฒนาตนเองของท้องถิ่นต่อไป (กรมการปกครอง, 2538: 102-106)

3. บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อบต.

บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อบต. ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง การพัฒนาระบบการผลิตและการค้าสินค้า การเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับบทบาทการพัฒนาการเกษตร ของ อบต. ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม, 2545) มีดังนี้

1. พัฒนาพื้นฐานทางการเกษตร

- แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

- ถนนเพื่อการขนส่งสินค้าเกษตร
- ตลาดสินค้าเกษตร
- ยุ้งฉางเก็บผลผลิต

2. พัฒนาการผลิต

- ฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตร
- จัดตั้งกองทุนการผลิต
- จัดหาปัจจัยการผลิต

3. พัฒนาสถาบันกลุ่ม

- กลุ่มการเกษตร
- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- กลุ่มยุวเกษตร

4. พัฒนารูปแบบการดำเนินงาน

- การวางแผน
- การจัดองค์การ
- การจัดเจ้าหน้าที่
- การอำนวยการ
- การประสานงาน
- การรายงานผล

4. การบริหารงานและปัญหาในการบริหารงานของ อบต.

อบต. เป็นหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นที่มีอิสระในระดับหนึ่ง ในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ความสำเร็จของการพัฒนาจะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการบริหารงานของ อบต. ในส่วนหนึ่ง ทั้งทางด้านการวางแผนการพัฒนา การประชุม และการดำเนินงานของคณะกรรมการ อบต. การประชุม อบต. การบริหารงานบุคคล และการจัดทำร่างข้อบังคับของ อบต.

หลักการบริหารงานของ อบต. ที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล (Good governance) มีหลักการที่สำคัญ 6 ประการ (ปริญญานาคฉัตรีย์, 2544: 6-7) คือ

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การออกระเบียบหรือข้อบังคับตำบล โดยการเปิดเวทีให้ประชาชนในตำบลมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในระเบียบข้อบังคับที่จะใช้ ทั้งนี้เพื่อให้ระเบียบข้อบังคับมีความเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของชุมชน และชุมชนยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเหล่านี้

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน และมีระเบียบวินัย โดยรณรงค์ให้สมาชิกสภา อบต. คณะกรรมการบริหาร อบต. และพนักงานส่วนตำบลยึดถือหลักการนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นตัวอย่างแก่ชุมชน

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่าง อบต. กับประชาชนในตำบล โดยปรับปรุงการทำงานของ อบต. ให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ประชาชนเข้าใจง่าย ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้การบริหารงานของ อบต. และเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนการพัฒนาของ อบต. การเสนอร่างข้อบังคับของ อบต. การร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ จัดจ้าง หรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อชุมชน การใส่ใจในปัญหาสาธารณะของชุมชน และกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ซึ่งในการบริหารงานของ อบต. ต้องปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนอย่างแท้จริง

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้ประชาชนในตำบลมีความประหยัด ตามหลักการใช้ชีวิตแบบพอเพียง

จากการปฏิบัติงานของ อบต. ที่ผ่านมา แม้รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทย และกรมการปกครองจะได้สนับสนุนการปฏิบัติงานของ อบต. อย่างเข้มแข็งแล้วก็ตาม ในการบริหารงานของ อบต. ก็ยังมีปัญหา และมีข้อขัดข้องอยู่หลายประการ (กองราชการส่วนตำบล, 2539: 43-45) สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้าง เนื่องจาก อบต. มีสมาชิกที่มาจากหมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน อบต. จึงมีสมาชิกมากเกินไป การเกิดความขัดแย้งใน อบต. เนื่องจากการไม่รู้ซึ่งถึงบทบาทของตน

2. ปัญหาด้านบุคลากร สมาชิกสภา อบต. ยังมีความรู้สึกว่าตนยังเป็นเพียงผู้แทนของหมู่บ้านเท่านั้น ไม่รู้สึกว่าเป็นผู้แทนของคนทั้งตำบล ทำให้มีพฤติกรรมที่พยายามจะดึงโครงการลงในหมู่บ้านของตนเป็นหลัก ทำให้โครงการมีลักษณะเป็นเบี้ยหัวแตก และไม่คำนึงถึงลำดับความสำคัญของปัญหา พนักงานส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นคนใหม่ และไม่เคยรับราชการมาก่อน ขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานของ อบต. และไม่เข้าใจระเบียบปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างถ่องแท้

3. ปัญหาในการดำเนินการ การดำเนินงานของ อบต. แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ การพัฒนาและบริการด้านหนึ่ง และการบังคับใช้กฎหมายอีกด้านหนึ่ง ในปัจจุบันเห็นได้ว่ากิจกรรมของ อบต. จะเน้นไปในทางการพัฒนาและบริการ ขณะที่กิจกรรมด้านการบังคับใช้กฎหมายมีน้อย เนื่องจากยังไม่มีภาระงานอำนาจในด้านนี้ให้ อบต. อย่างเพียงพอ ทั้งยังขาดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงาน โดยมักมองเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า (ถนน-น้ำ) ขณะที่ยังไม่สามารถมองภาพการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในระยะยาวได้ นอกจากนี้ อบต. ยังขาดแผนพัฒนาตำบลที่ชัดเจนและมีการประสานงานกับราชการภูมิภาคในตำบล และท้องถิ่นข้างเคียงอีกด้วย อีกทั้ง อบต. ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกล ขาดงบประมาณในการบริหารงาน มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาถึงพื้นที่ซึ่งกว้างขวาง และประกอบด้วยหมู่บ้านที่มีอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย

4. ปัญหาอื่น ๆ เนื่องจากประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานของ อบต. ดังจะเห็นประชาชนจะเน้นในเรื่องของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการร้องเรียนถึงปัญหาและความต้องการของตน แต่ไม่มีบทบาทในการเสนอแนะหรือแนะแนวทางที่ อบต. ควรปฏิบัติ และที่สำคัญประชาชนยังไม่ตระหนักถึงสิทธิของตนเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานของ อบต. และ อบต. หลายแห่งยังบริหารงานเชิงรวมศูนย์ กล่าวคือ เป็นไปตามการชี้แนะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น กำนัน เป็นต้น ถึงแม้ว่าการบริหารงานดังกล่าวในภาพภายนอกจะดูมีประสิทธิภาพ แต่โดยเนื้อแท้การบริหารงานเชิงประชาธิปไตยในองค์กรยังเป็นเจตนารมณ์ของการบริหารงานของ อบต. อีกด้วย

สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับปฏิบัติการของ อบต. ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีปัญหาที่สำคัญอยู่ 5 ประการ (เทศาภิบาล, 2545: 97(2) หน้า 48-49) ดังนี้

1. ปัญหาความไม่พร้อมของ อบต.

1.1 ความไม่พร้อมด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับของพนักงานส่วนตำบล สมาชิกสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต. ทำให้ปฏิบัติงานไม่ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนทางราชการ ส่งผลให้เกิดการทุจริต และการนำทรัพยากรที่มีอยู่ไปใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ

1.2 ความไม่พร้อมด้านงบประมาณซึ่ง อบต. ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลางในจำนวนน้อย ไม่สอดคล้องกับอำนาจและภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

2. ปัญหาการจัดทำข้อบังคับงบประมาณ

2.1 อบต. จัดทำข้อบังคับงบประมาณไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่กำหนด

2.2 การจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยส่วนมากมุ่งเน้นเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก

3. ปัญหาการจัดซื้อ จัดจ้าง ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้

4. ปัญหาการเบิกจ่าย การเก็บรักษาเงิน อบต. จำนวนมากยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง เช่น การจัดทำบัญชี การลงทะเบียน การจัดทำรายงาน มีการลงรายการและลงลายมือชื่อไม่ครบถ้วน ทำให้เกิดการทุจริตได้โดยง่าย และทำให้การตรวจสอบเป็นไปได้ด้วยความลำบาก

5. ปัญหาการกำกับดูแลการตรวจสอบไม่ครอบคลุม เนื่องจากความไม่สมดุลระหว่างจำนวน อบต. ที่มีอยู่ กับบุคคลของหน่วยที่มีหน้าที่กำกับ ดูแล หรือตรวจสอบ

นอกจากนั้น โกวิทช์ พวงงาม (2539: 35) ได้กล่าวถึงการสำรวจภาคสนามถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของ อบต. โดยภาพรวม และพบประเด็นปัญหาดังนี้

1. อาคาร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ ใน อบต. พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคมีดังนี้

1.1 ยังไม่มีสถานที่ตั้ง อบต. เป็นของตนเอง

1.2 สถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ใน อบต. ยังไม่พร้อม ไม่ดี และยังมีไม่เพียงพอ

2. เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ พบว่า ที่ยังเป็นปัญหามีดังนี้

2.1 ไม่ค่อยมีความรู้ ประสบการณ์ กลัวทำงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร

2.2 ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในระบบ ระเบียบ ข้อบังคับ ของ อบต. และไม่ค่อยรู้เรื่องการทำงานในบทบาทหน้าที่ และข่าวสารต่าง ๆ

2.3 ประชาชนทั่วไปยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และไม่ให้ความร่วมมือ

2.4 ปลัด อบต. ที่ตั้งเป็นการชั่วคราวยังไม่มีความรู้ และไม่ทำงาน ทำงานไม่ทัน ประธาน อบต. ยังไม่ค่อยมีความรู้

3. เกี่ยวกับการจัดการใน อบต. พบว่า ที่ยังมีปัญหามีดังนี้

3.1 งบประมาณล่าช้า งบประมาณน้อย ยังขาดแคลน และไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ

3.2 การประชุมของสมาชิกสภา อบต. ไม่ตรงตามเวลา ไม่พร้อมเพรียงกัน ไม่ค่อยลงรอยกัน

3.3 บทบาทของผู้หญิงในที่ประชุมชนยังมีน้อย

3.4 การแสดงความคิดเห็นยังไม่กล้าแสดงออก

3.5 ทำงานไม่ทัน งบประมาณ และการจัดสรรยังไม่เป็นธรรมเท่าที่ควร

3.6 ขาดเจ้าหน้าที่การเงิน และการบัญชี และประธานสภา อบต. ยังประกาศรับสมัครไม่ถูกต้อง

3.7 ขาดความสามัคคี การประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ที่ดี

จากการตรวจเอกสารที่ผ่านมา สรุปได้ว่าปัญหาของ อบต. เกิดจากความไม่พร้อมในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของพนักงานส่วนตำบล สมาชิกสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต. ทำให้ปฏิบัติงานไม่ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนทางราชการ ส่งผลให้เกิดการทุจริตและการนำทรัพยากรที่มีอยู่ไปใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ความไม่พร้อมด้านงบประมาณซึ่ง อบต. ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลางใน จำนวนน้อย ไม่สอดคล้องกับอำนาจและภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ปัญหาการจัดทำข้อบังคับงบประมาณ ปัญหาการจัดซื้อ จัดจ้าง ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ ปัญหาการเบิกจ่าย การเก็บรักษาเงิน อบต. จำนวนมากยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง ปัญหาการกำกับดูแลการตรวจสอบไม่ครอบคลุม เนื่องจากความไม่สมดุลระหว่างจำนวน อบต. ที่มีอยู่ กับบุคลากรของหน่วยที่มีหน้าที่กำกับ ดูแล หรือตรวจสอบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า คณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภา (2540) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการดำเนินการจัดตั้ง และประสิทธิภาพของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผลการศึกษา พบว่า ด้านการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประสบปัญหาต่าง ๆ หลายประการ โดยเฉพาะความไม่พร้อมในเรื่องต่าง ๆ คือ ความไม่พร้อมของประชาชน ความไม่พร้อมของบุคลากรในการปฏิบัติงาน ความไม่พร้อมของสถานที่และพื้นที่ ความไม่พร้อมของการบริหารรายได้ และงบประมาณที่จะให้การอุดหนุนแก่องค์การบริหารส่วนตำบล ความไม่พร้อมของกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ เป็นต้น

ชัยยศ ศิริรัตน์วร (2531: 25) ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของกรรมการสภาตำบล; ศึกษากรณีเฉพาะกรณีกรรมการสภาตำบล และผู้ทรงคุณวุฒิจังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวถึงปัญหาด้านบุคลากรของสภาตำบล ดังนี้

1. ระดับความรู้พื้นฐานค่อนข้างต่ำ ปัจจุบันกรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงเป็นปัญหามากในด้านเทคนิคการพัฒนา ซึ่งนับวันจะเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดทำโครงการ การวางแผน การพัฒนาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการสมัยใหม่ รวมไปถึงการดำเนินการได้อย่างทั่วถึง และถูกต้องได้

2. ความรู้ในงานของสภาตำบล กรรมการสภาตำบล โดยเฉพาะกรรมการสภาตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ แม้ในงานที่ตนเองเกี่ยวข้องโดยตรงในฐานะกรรมการสภาตำบล ความรู้เหล่านี้ ได้แก่ บทบาทหน้าที่และโครงสร้างของสภาตำบลตามระเบียบวาระ ข้อบังคับ การประชุม และระเบียบงบประมาณ และการก่อสร้าง

3. ปัญหาการประกอบอาชีพ เนื่องจากการเป็นกรรมการสภาตำบล มิใช่เป็นอาชีพหลัก พอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ กรรมการสภาตำบลทุกคนจึงต้องมีอาชีพอื่นของตนเอง จึงไม่ค่อยมีเวลายุ่งเหี่ยวให้กับงานในสภาตำบลได้เต็มที่ และไม่มีแรงจูงใจที่มีนัยสำคัญพอที่จะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถให้มากขึ้นได้

4. ค่าตอบแทน ผลจากการวิจัยกล่าวว่า ถึงแม้ว่าค่าตอบแทนจากเบี้ยประชุมจะไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาใหญ่ก็ตาม แต่ในระยะยาวแล้วค่าตอบแทนนั้นจะเป็นสิ่งจูงใจให้กับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นกรรมการสภาตำบลนั้นเป็นเรื่องยาก การทบทวนหาหนทางที่จะจัดสรรเงินเพื่อเป็นค่าเบี้ยประชุมให้กรรมการสภาตำบลจึงเป็นมาตรการที่จำเป็น

5. ปัญหาความเป็นอิสระของสภาตำบล เนื่องจากสภาตำบลส่วนใหญ่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอในการพัฒนาท้องถิ่น รัฐบาลจึงได้ให้เงินงบประมาณอุดหนุนช่วยเหลือ โดยในปัจจุบันรัฐได้จัดสรรให้มีโครงการสร้างงานในชนบท ซึ่งในประเด็นนี้ จึงทำให้ข้าราชการ โดยเฉพาะข้าราชการประจำต้องเข้าไปควบคุมดูแลในการใช้จ่ายเงิน เพื่อให้เป็นไปอย่างชอบธรรม แต่ก็เกิดผลตามมาคือ กรรมการสภาตำบลจะเคยชินกับการได้รับ โดยเฉพาะด้านขั้นตอนระเบียบการปฏิบัติการเบิกจ่ายเงิน การขออนุมัติโครงการ ข้าราชการประจำจะมีบทบาทมาก ด้วยเหตุนี้ส่งผลให้กรรมการสภาตำบลคงต้องพึ่งพาข้าราชการ ในด้านคำแนะนำด้านวิชาการ การวางแผน และระเบียบวิธีปฏิบัติอยู่

6. นโยบายของรัฐยังไม่มียุทธศาสตร์ ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร เพราะในปัจจุบันยังพิจารณากันอยู่ในระดับโครงสร้างของสภาตำบลเท่านั้น การพัฒนาประสิทธิภาพของกรรมการสภาตำบลให้มีความรู้ ความเข้าใจ จนกระทั่งสามารถดำเนินงานสภาตำบลได้ดีนั้นเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ก่อนที่จะพัฒนาตำบลจากด้านอื่น ๆ

7. บรรทัดฐานของสังคม ตามธรรมชาติของโครงสร้างอำนาจในชุมชน ผู้นำจะมีบทบาทมากในการชี้นำให้ผู้อื่นคล้อยตาม ในพื้นที่ชนบทเขตการปกครองระดับตำบลกำนันจะมีบทบาทสูงทั้งในฐานะเป็นผู้นำตามธรรมชาติ และเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการ ข้อคิดเห็น คำแนะนำ และคำวินิจฉัยของกำนันจึงมีความหนักแน่นมาก บทบาทในการประชุมสภาตำบล กำนันในฐานะประธานสภาตำบลจะมีความโดดเด่น การคัดค้านความคิดเห็นของกำนันจึงมีน้อย โดยนัยนี้กรรมการสภาตำบลอื่น ๆ จึงมีบทบาทน้อยลง เพราะต้องเชื่อฟังและทำตามผู้นำ

เพราะผู้นำมีอำนาจบริพรมมากกว่า และรู้ข้อมูลดีกว่า ลักษณะการมีบทบาทสูงในสภาตำบลนี้รวมไปถึงข้าราชการที่ปฏิบัติงานในเขตตำบลนั้น ๆ ด้วย เนื่องจากสถานภาพของข้าราชการได้รับการยกย่องจากรายการในชนบทมาก

สุริยันต์ ศรีจันทร์ (2533: 27) ศึกษาเรื่องบทบาทของคณะกรรมการสภาตำบลต่อการวางแผนพัฒนาตำบล พบว่า ความไม่พร้อมของคณะกรรมการสภาตำบลมีผลทำให้การวางแผนพัฒนาไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ คณะกรรมการสภาตำบลมีพื้นฐานการศึกษาต่ำ ขาดความรู้รับผิดชอบ ไม่กระตือรือร้น มีอายุมาก ไม่คล่องตัวในการทำงาน มีจิตจำกัดในการทำแผนพัฒนาตำบล ขาดความรู้เริ่มในการดำเนินงาน โครงการตามแผนพัฒนาตำบล และสภาตำบลมีรายได้ไม่เพียงพอจะสนองต่อความต้องการของประชาชน ต้องพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลาง

สุรศักดิ์ ศรีมงคล (2523: 28) ศึกษาเรื่องบทบาทของสภาตำบลในการพัฒนาชนบท พบว่า มีอุปสรรคในการบริหารงานของสภาตำบลได้แก่ สภาตำบลมีรายได้ไม่พอใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาตำบล คณะกรรมการสภาตำบลขาดความรู้เรื่องระเบียบแบบแผนการบริหารงาน กรรมการสภาตำบลมีภารกิจหลายด้าน ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ องค์ประกอบสภาตำบลมีมากเกินไป ทำให้ขาดความรู้รับผิดชอบ ภารกิจส่วนใหญ่ตกอยู่ที่กำนันคนเดียว ไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการให้สภาตำบล การที่สภาตำบลไม่เป็นนิติบุคคล ไม่มีที่ทำการสภาตำบล ไม่มีอำนาจตัดสินใจ ตลอดจนการอนุมัติ หรือการตั้ง งบประมาณเอง ทำให้ไม่คล่องตัวในการปฏิบัติงาน สภาตำบลมีภารกิจอำนาจหน้าที่มาก ไม่สามารถพิจารณาได้ว่าจะต้องทำอะไรก่อนหลัง หน้าที่บางอย่างไม่ชัดเจน และไม่มีอำนาจเป็นของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยราชการต่าง ๆ มีพฤติกรรมที่ไม่ให้ความสนใจ หรือให้การสนับสนุนสภาตำบล การประสานแผนงานสภาตำบลไม่ดี ไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของราษฎรในหมู่บ้าน สภาตำบลมีความซับซ้อน สับสน ในอำนาจหน้าที่ระหว่างตำบลกับสภาตำบล ซึ่งผู้ปฏิบัติงานเป็นคนกลุ่มเดียวกัน ทำให้ราษฎรไม่เข้าใจรูปแบบการบริหารงานของสภาตำบล และขาดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมสภาตำบล อำเภอก็ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือสภาตำบลได้เพียงพอ เพราะขาดเงินงบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ และเจ้าหน้าที่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ และพัฒนากร มีพฤติกรรมการบริหารงานที่โน้มเอียงให้สภาตำบลคล้อยตามความคิดของตนเอง การครอบงำทำให้สภาตำบลขาดความรู้เริ่ม

อมร แยมเสรี (2538) ได้ทำการศึกษาถึง ความรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิ: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ระดับการศึกษาของคณะกรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสภาตำบล และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของกรรมการ

สภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสภาตำบล

ชูชาติ กีฬาแปง (2539) ได้ศึกษาถึงทัศนคติของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. อยู่ในระดับที่ดีมาก พร้อมกันนี้ยังมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากต่อเป้าหมายของ อบต. ในด้านการเมืองและการบริหาร อย่างไรก็ตาม เมื่อนำเอาทัศนคติของผู้นำท้องถิ่นมาพิจารณาตามภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจยังพบอีกว่า ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อาชีพ และการดำรงตำแหน่งหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นกับทัศนคติต่อ อบต. ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. รวมทั้ง ความพึงพอใจต่อเป้าหมายของ อบต. ทั้งด้านการเมืองและการบริหาร ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการดำรงตำแหน่งหน้าที่ กล่าวคือ ในส่วนของระยะเวลาการดำรงตำแหน่งหน้าที่ได้พบว่า มีความแตกต่างกันเฉพาะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. เท่านั้น สำหรับอายุนั้นกลับพบว่า มีความแตกต่างกันทั้งความพึงพอใจต่อเป้าหมายของ อบต. ด้านการส่งเสริม และการบริหาร นอกเหนือจากนี้ ในแง่ของการศึกษา และที่ตั้งของ อบต. พบว่ามีความแตกต่างกันในทุกด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. รวมทั้งความพึงพอใจต่อเป้าหมายของ อบต. ทั้งด้านการเมืองและการบริหาร อนึ่ง สิ่งเป็นปัญหาและข้อขัดข้องในการดำเนินงานของ อบต. แต่ละแห่งก็มีปรากฏเกิดขึ้นหลายประการเช่นกัน ซึ่งผู้นำท้องถิ่นดังกล่าวต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

สุวรรณ มานะโรจนานนท์ (2542) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยเกื้อหนุนความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสตรี พื้นที่จังหวัดเขตปริมณฑล พบว่า ระดับความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภา อบต.สตรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายประเด็นย่อยของระดับความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ปรากฏว่า สมาชิกสภา อบต. มีความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ใน 4 ประเด็น โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ 1) การมีอิสระในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล 3) การแสวงหาความรู้ และ 4) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในฐานะสมาชิกสภา อบต. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งประสบการณ์การเป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกกลุ่มและการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เกื้อหนุนกับความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภา อบต.สตรี ส่วนภูมิฐานะ การฝึกอบรม และความรู้ความเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ อบต. เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์เกื้อหนุนกับความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภา อบต. สตรี ปัญหาและ

อุปสรรคในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภา อบต. สตรี พบว่า สมาชิกสภา อบต. สตรี มี ปัญหาและอุปสรรคดังนี้ คือ 1) ไม่ทราบเทคนิควิธีการแสวงหาความรู้ความร่วมมือในการ ปฏิบัติงานกับนักวิชาการ สถาบันการศึกษา องค์กรเอกชนและองค์กรธุรกิจ 2) ขาดความรู้ในการ ปฏิบัติงาน 3) การปฏิบัติงานไม่ได้ตามเป้าหมาย และ 4) ขาดโอกาสและสนับสนุนให้เป็นผู้บริหาร งาน อบต.

สิริภัทร ประภาวศ์ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการ ดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปของ อบต. ดีมาก มีความรู้ ความเข้าใจในทางด้านนิติบัญญัติปานกลาง และมีความรู้ต่ำเกี่ยวกับเรื่องการนำเอาความรู้ความเข้าใจ ไปใช้ดำเนินการโดยตรงเกี่ยวกับการโอนเงินงบประมาณ ตำแหน่ง เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้และประสบการณ์ในการทำงานมีความสัมพันธ์ต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. ของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภา อบต. ที่ต่างกัน ผลการวิจัยยังพบอีกว่า มีปัจจัย หลายอย่างส่งผลสืบเนื่องให้เกิดลักษณะของความรู้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ไม่เป็นไปในทิศทาง เดียวกันกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก อบต.

สุทธิณี สุริยกุล ณ อยุธยา (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิสัยทัศน์ขององค์การ บริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการ องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี การศึกษา ส่วนใหญ่ระดับมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการทำงานมากกว่า 6 เดือน อาชีพส่วนใหญ่เป็น เกษตรกร อบต. ส่วนใหญ่เคยจัดการอบรมให้กับเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสนใจใน กิจกรรมของ อบต. อบต. ได้จัดโครงการทั้งทางด้านการให้ความรู้ การส่งเสริมการตลาด งบประมาณที่ได้ มาจากส่วนราชการ อบต. และเงินอุดหนุน ปัญหาที่ทำให้โครงการไม่ประสบ ความสำเร็จคือ การขาดงบประมาณ ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านการตลาด อบต. ส่วนใหญ่ เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และความจำเป็นในการทำหน้าที่พัฒนาการเกษตรและส่วนใหญ่เคยทำงาน ร่วมกับหน่วยงานอื่น โดยส่วนมากจะมีการประสานงานกับหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร จาก ผลการวิจัยพบว่า วิสัยทัศน์ของ อบต. มีความสำคัญยิ่งต่อเป้าหมายในการพัฒนาการเกษตรในแต่ละ อบต. ทั้ง 11 อบต. ให้ความสำคัญในโครงสร้างพื้นฐาน (เช่น ถนน สิ่งก่อสร้าง ฯลฯ) มากกว่าอย่าง อื่น แต่ยังคงขาดในด้านคุณภาพชีวิต เช่น การศึกษา สาธารณสุข และการเกษตรอยู่อีกมาก รัฐควรลด ข้นตอนในการปฏิบัติงาน เนื่องจากความล่าช้าในการทำงาน พยายามทำให้เกษตรกรมีส่วนร่วมใน การพัฒนา โดยมีการรวมกลุ่มเกษตรกรและมีการประสานงานในแต่ละหน่วยงาน

มนัส สุริยสิงห์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจใน กฎ ระเบียบข้อบังคับ บทบาทและหน้าที่ของตนเองในกระบวนการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ยังพบปัญหาข้อขัดข้องต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คือ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนา ปัญหาการขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎ ระเบียบข้อบังคับ บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลถูกควบคุมโดยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาก ปัญหาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีน้อย ปัญหาการขาดความคิดริเริ่ม การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การขาดการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ปัญหาสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมักยังต้องอาศัยการชี้แนะจากกรรมการบริหารและข้าราชการประจำอยู่ แต่อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลยังสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้และแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนได้

สนอง สุจริต (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทการส่งเสริมการจัดการศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลดอยงามและเวียงห้าว ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดอยงามและเวียงห้าว เห็นว่าควรร่วมส่งเสริมการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการนำองค์การและด้านการควบคุม อยู่ในระดับมาก สำหรับข้อเสนอแนะได้แก่ การประชุมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ร่วมเป็นกรรมการวางแผนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สมเกียรติ จันทร์ห้าว (2544) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของชุมชนในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชากรในชุมชนมีความเห็นว่าโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนได้ ชุมชนมีความเป็นอิสระในการจัดการโครงการจากภาครัฐ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลหรือภาครัฐได้นำนโยบายมาเพื่อสนับสนุนและส่งเสริม โดยให้ชุมชนเป็นผู้คิด ผู้ทำเอง ผลสำเร็จของผลงานจึงเกิดจากชุมชน

2. ปัจจัยส่วนบุคคลทำให้เกิดความแตกต่างในความเป็นอิสระในการจัดการโครงการเศรษฐกิจแบบพอเพียง คือ อาชีพ รายได้ เพศและระดับการศึกษา

ชัยวิทย์ มัลย์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกและพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในท้องถิ่นของตนเอง โดยส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ว่าเป็นกระบวนการทางสังคมที่สำคัญในการเสริมสร้างลักษณะนิสัย และศีลธรรมจรรยาซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพ นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาศักยภาพของ อบต. ในด้านการจัดการการศึกษาในอนาคตและจะนำไปสู่การสร้างสรรค์หลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

สำหรับศักยภาพของ อบต. จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร ทั้งในด้านกำลังคนและงบประมาณ ในการที่จะเข้าร่วมจัดการการศึกษาในท้องถิ่นทั้งหมดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องงบประมาณนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ เพราะแต่ละ อบต. มีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นรัฐบาลควรให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านการศึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกและพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในท้องถิ่นและเห็นความสำคัญของการศึกษาแต่ยังมีปัญหาด้านงบประมาณและกำลังคนอยู่ ดังนั้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในท้องถิ่นต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล และการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลกลางด้วย

ปทุมรัตน์ ชูติมาวิทยาคม (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเมืองของจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า สมาชิก อบต. เห็นว่า อบต. มีบทบาทดังนี้ 1) ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนอย่างดี 2) บริหารการเงินการคลัง สามารถจัดเก็บรายได้ตามเป้าหมาย ทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจการงบประมาณและมีความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณ 3) การประสานงานและการควบคุม สภา และคณะกรรมการบริหาร อบต. ตลอดจนหน่วยงานอื่นได้ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี อีกทั้งเห็นด้วยว่าผู้ว่าราชการจังหวัดอาจมีอำนาจยุบ อบต. ที่มีปัญหา 4) โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ในปัจจุบันเหมาะสมดี ฝ่ายที่มาจากการเลือกตั้งและโดยตำแหน่งปฏิบัติงานร่วมกันได้และ 5) ระเบียบข้อบังคับ ไม่แน่ใจว่าจะเอื้อต่อการปฏิบัติงาน แต่ทุกฝ่ายพยายามเรียนรู้ ทำความเข้าใจ 6) ข้อบังคับที่กำหนดโดย อบต. มีความสอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่น 7) อบต. สามารถพัฒนาความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับโครงการที่เปลี่ยนแปลงมาเรื่อยๆ ได้

เกียรติศักดิ์ พันธวงศ์ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นว่า การจัดกระบวนการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการเปลี่ยนแปลง เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดแคลนงบประมาณในการบริหารงาน โครงการที่ได้พัฒนาต่าง ๆ ยังไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน มีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน

2. เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความคาดหวังและความพึงพอใจในกระบวนการบริหารของคณะกรรมการที่เป็นอยู่ โดยมองว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรากฐานของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นและระดับชาติได้ ประธานกรรมการบริหารและประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และองค์การบริหารส่วนตำบลช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการพัฒนาท้องถิ่นได้ แต่ควรมีการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เพียงพอจ่ายและพนักงานเจ้าหน้าที่เพราะถูกแทรกแซงควบคุมจากฝ่ายบริหารมากเกินไป การแก้ไขเบื้องต้นควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น ลดความยุ่งยากซ้ำซ้อนลงไปเพื่อความสะดวกแก่ประชาชนผู้มาติดต่อ

ข้อเสนอแนะ ปัญหาบางอย่างที่คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหาร อันเนื่องมาจากขาดแคลนงบประมาณในการบริหารงาน ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน ไม่น่าจะใช่ปัญหาที่แท้จริง เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบในประเด็นความรู้ความเข้าใจถึงการมีเรื่องของผลประโยชน์หรือความไม่โปร่งใสเกิดขึ้นในองค์การบริหารส่วนตำบล ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 57 ได้ตอบว่ามีบ้างเป็นธรรมดาจึงเป็นไปได้ว่าอาจจะมีการคอร์รัปชันเกิดขึ้นจนถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาจึงทำให้เกิดการขาดแคลนงบประมาณ และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานเป็นต้น โดยการแก้ไขคือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น

ภาคสรุป

รัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะในระดับตำบล เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารงาน การจัดการทรัพยากร และการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างอิสระ คล่องตัวมากขึ้น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ตลอดจนมีบทบาทในการพัฒนาตำบลในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเจริญในท้องถิ่น โดยเฉพาะบทบาทการพัฒนาการเกษตรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานพัฒนาของ อบต. โดยมีการจัดทำแผนการพัฒนาการเกษตรให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่ และศักยภาพของเกษตรกร อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นมากที่สุด ในความเป็นจริง อบต. ก็มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่นกัน ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนส่วนมากไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ปัญหาการทุจริต ปัญหาคุณธรรมในการบริหาร ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ จากการสำรวจผลงานวิจัยที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า มีการศึกษาถึงบทบาท ความรู้ ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่น และปัญหาการบริหารงานของ อบต. ค่อนข้างน้อย ซึ่งยังไม่แพร่หลาย และไม่ครอบคลุมถึงประเด็นด้านต่าง ๆ ของการพัฒนามากนัก ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากได้มีการศึกษาโดยเฉพาะบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อบต. กันอย่างจริงจัง ก็น่าจะช่วยตอบข้อสงสัยต่าง ๆ และสามารถนำปัญหาเรื่องจุดอ่อนต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาชนบท กับ อบต. สามารถประสานงาน บริหารงานได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงความคิดเห็นของสมาชิก อบต. ต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตรของอบต. ปัจจัยพื้นฐานของสมาชิก ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของ อบต. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องใน อบต. จะสามารถหาแนวทางแก้ไขให้ อบต. เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงสุดต่อไป

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้วางแผนวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นขั้นตอนต่าง ๆ อันได้แก่

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย (Locale of the Study)
  2. ประชากร และการสุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedures)
  3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instrument)
  4. การทดสอบเครื่องมือ (Pre-testing of the Instrument)
  5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection of Data)
  6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)
  7. ระยะเวลาการวิจัย (Research Duration)
  8. งบประมาณการวิจัย (Budgeting)
- โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสถานที่ดำเนินการวิจัย โดยครอบคลุมพื้นที่ในทุกตำบล ของเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทั้งสิ้นจำนวน 10 ตำบล โดยมีเหตุผลในการเลือกเป็นสถานที่ดำเนินการวิจัย เนื่องจากว่าผู้วิจัยมีความคุ้นเคยในพื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างดี ทำให้มีความสะดวกในการเดินทางเพื่อไปเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มี อบต. ซึ่งมีระดับการพัฒนาที่เป็นลำดับขั้นทั้ง 5 ลำดับ ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับสามารถนำไปปรับใช้ได้ให้เกิดประโยชน์กับ อบต. ในพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่มีสภาพใกล้เคียงได้

ประชากร และการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิก อบต. จาก อบต. จำนวนทั้งสิ้น 10 แห่ง สมาชิกจำนวน 162 คน ดังแสดงรายละเอียดถึงจำนวนสมาชิก อบต. ของแต่ละตำบล ในตาราง 2

ตาราง 2 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และจำนวนสมาชิกอบต. ในเขตอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ตำบล	จำนวนสมาชิก (อบต.) (คน)
1	สันนาเม็ง	16
2	สันพระเนตร	11
3	เมืองเส้น	11
4	หนองแอ่ง	20
5	แม่แฝก	23
6	สันป่าเปา	13
7	หนองหาร	5
8	หนองจ้อม	17
9	แม่แฝกใหม่	23
10	ป่าไผ่	23
รวม		162

ผู้วิจัยพิจารณาว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้นควรใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเท่าใดในการศึกษาจึงจะมีความเหมาะสม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ ขนาดของประชากร (population size) และระดับความถูกต้องแม่นยำ (precision) ถ้าประชากรมีขอบเขตกว้างมากหรือมีขนาดใหญ่มาก และต้องการให้มีระดับความถูกต้องแม่นยำสูงก็ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ แต่ถ้าประชากรขนาดเล็ก และต้องการให้มีระดับความถูกต้องแม่นยำไม่สูงนัก ก็ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใหญ่มากเกินไปนัก เนื่องจากองค์ประกอบบางตัวไม่สามารถควบคุมได้ ผู้วิจัยได้ใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (ทวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538: 85) โดยใช้สูตรของ Yamane อ้างใน นำชัย ทนุผล (2532: 134-135) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

ซึ่ง
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง)
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดว่าจะเป็น

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{162}{1 + 162 (0.05)^2} \\ &= 115 \end{aligned}$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 115 คน

เนื่องจากในแต่ละ อบต. มีจำนวนประชากรไม่เท่ากัน จึงจำเป็นต้องหาสัดส่วนที่เหมาะสมต่อขนาดของประชากรในแต่ละ อบต. โดยใช้สูตรดังนี้

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

ซึ่ง
 n_i = จำนวนตัวอย่างในแต่ละ อบต.

n = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

N_i = ประชากรในแต่ละ อบต.

N = ประชากรทั้งหมด

จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มประชากรปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนตัวอย่างของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จากแต่ละตำบล
ในเขต อำเภอต้นทราย จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ตำบล	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
1	สันนาเม็ง	16	11
2	สันพระเนตร	11	7
3	เมืองเล็น	11	7
4	หนองแห่ย์	20	14
5	แม่แฝก	23	17
6	สันป่าเปา	13	9
7	หนองหาร	5	3
8	หนองจ้อม	17	13
9	แม่แฝกใหม่	23	17
10	ป่าไผ่	23	17
		162	115

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) โดยเป็นชุดของคำถามซึ่งผู้สัมภาษณ์กรอกข้อมูลที่ได้ลงในแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และสมบูรณ์แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นชุดคำถามปลายเปิด (open-ended question) และปลายปิด (close-ended question) เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของสมาชิก อบต. ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 เป็นชุดคำถามปลายปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิก อบต. ที่มีต่อบทบาทการพัฒนา การเกษตรของ อบต. ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยกำหนดน้ำหนักคำตอบเป็นคะแนนไว้ดังนี้

“เห็นด้วยมาก”	กำหนดคะแนนเท่ากับ “5”
“เห็นด้วย”	กำหนดคะแนนเท่ากับ “4”
“เห็นด้วยปานกลาง”	กำหนดคะแนนเท่ากับ “3”
“ไม่เห็นด้วย”	กำหนดคะแนนเท่ากับ “2”
“ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”	กำหนดคะแนนเท่ากับ “1”

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) โดยอาศัยเกณฑ์การแปลผลดังนี้

4.21-5.00	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.41-4.20	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วย
2.61-3.40	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลไม่มีความคิดเห็น
1.81-2.60	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลไม่เห็นด้วย
1.00-1.80	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำเสนอเครื่องมือรวบรวมที่สร้างขึ้นต่อประธานกรรมการและคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) และแก้ไขปรับปรุงตามที่คณะกรรมการแนะนำ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปทดสอบกับสมาชิก อบต. ที่อยู่นอกพื้นที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ อบต. ริมเหนือ อบต. ริมใต้ อบต. สะลวง และอบต. สันโป่ง อบต. ละ 5 ราย รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 ราย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ของ Cronbach's interval consistency ใน บุญชม ศรีสะอาด (2535: 96) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{(n-1) [1 - (s_i^2 / s^2)]}$$

ในที่นี้	α	=	ค่าความคลาดเคลื่อน
	n	=	จำนวนของรายการ
	s^2	=	ค่าความผันแปรทั้งหมด
	s_i^2	=	ผลรวมของค่าความผันแปรของรายการ

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่ามากกว่า 0.7 (บุญชม ศรีสะอาด, 2535: 96) หมายความว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเที่ยงที่น่าเชื่อถือได้ หลังจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อถือเท่ากับ 0.87 ซึ่งมากกว่าค่าที่กำหนด จึงถือว่าเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเพียงพอที่สามารถนำไปรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มจากผู้วิจัยประสานงานโดยตรงกับองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 10 ตำบล ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยทำการชี้แจงแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้ร่วมเก็บข้อมูลได้ทราบเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันพร้อมทั้งกำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจนครบตามจำนวน จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปรผล สรุปผล และจัดทำรายงานผลการวิจัย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่รวบรวมค่าต่าง ๆ เพื่อบันทึกลงแบบฟอร์มลงรหัส (coding form) บันทึกข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical package for the social sciences: SPSS/ PC⁺) คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของสมาชิก อบต.

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตร ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจาก 10 ตำบล ได้แก่ ตำบลสันนาเม็ง ตำบลสันพระเนตร ตำบลเมืองเล็น ตำบลหนองแห้ง ตำบลแม่แฝก ตำบลสันป่าเปา ตำบลหนองหาร ตำบลหนองจ่อม ตำบลแม่แฝกใหม่ และตำบลป่าไผ่ จำนวน 115 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) และได้รวบรวมผลการวิจัยและวิจารณ์เป็นส่วนเดียวกัน โดยนำเสนอในรูปแบบของตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและความเรียงเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ลักษณะส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ

1.1 เพศ

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด จำนวน 108 คนเป็นเพศชาย (ร้อยละ 93.90) และจำนวน 7 คน ร้อยละ 6.10 เป็นเพศหญิง ถึงแม้ว่าจะมีการเรียกร้องสิทธิสตรีเพื่อความเสมอภาคกับบุรุษทำให้ปัจจุบันมีการถือคติว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่ถ้ามองให้ลึกซึ้งจะเห็นว่ามีความเรื่องวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จึงทำให้ชายและหญิงมีบทบาทที่แตกต่างกัน แต่กระนั้นก็ยังคงยึดว่าชายต้องเป็นช้างเท้าหน้าและหญิงเป็นช้างเท้าหลัง สังคมไทยถือว่าชายเป็นผู้ที่เข้มแข็งกว่าหญิง และความแตกต่างระหว่างชายและหญิงในเรื่องนี้จึงทำให้หญิงไม่สามารถทำงานในบางอาชีพได้ดีเหมือนชาย (วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี, 2528: 461) เนื่องจากความแตกต่างระหว่างเพศ

นี้เอง จึงทำให้เพศชายได้รับการยอมรับและได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. มากกว่าเพศหญิง ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริภัทร ประภาวงศ์ (2545: 125) ที่พบว่า สมาชิก อบต. อ.ไพศาลี จ.นครสวรรค์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่ง สิริภัทร ประภาวงศ์ ได้ให้เหตุผลว่าอิทธิพลโครงสร้างวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกล่อมเกลามาจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันครอบครัว ศาสนา การที่เพศหญิงเคยชินกับการเป็น “ผู้ถูกปกครอง” ปัจจัยข้อนี้ส่งผลต่อท่าทีความสนใจทางการเมืองและกิจกรรมของชุมชน ทำให้เพศชายที่มักจะเป็น “ช้างเท้าหน้า” มีความกระตือรือร้นสนใจที่จะเป็นผู้นำมากกว่าเพศหญิง นอกจากนั้นผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีรวัฒน์ วุฒิกุล (2539) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายปกครองและนักการเมืองท้องถิ่นเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาชีพหรือตำแหน่งข้าราชการฝ่ายปกครองและนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนมากเป็นเพศชาย (ชีรวัฒน์ วุฒิกุล, 2539: 65) จากผลการวิจัยเหล่านี้และผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนในอำเภอสันทรายยอมรับให้เพศชายเข้าดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าเพศหญิง

1.2 อายุ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุมากที่สุด 60 ปี และอายุน้อยที่สุด 31 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 45 ปี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 61.74 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 20.87 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และร้อยละ 17.39 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี อายุที่นับว่าเป็นองค์ประกอบชนิดหนึ่งที่ทำให้คนเรามีความแตกต่างกัน (วงพิศตร์ ภูพันธ์ศรี, 2528: 462) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงอายุที่คนเรามีความมั่นคงในด้านจิตใจ อารมณ์ มีความคิดรอบคอบ มีความน่าเชื่อถือ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสุชา จันทเฒ (2541: 54) ได้กล่าวว่า วัยผู้ใหญ่ (ช่วงอายุ 40-50 ปี) เป็นวัยที่บุคคลมีพลังกำลังแข็งแรง มีความสามารถในการทำงานมากที่สุด ด้วยเหตุผลด้านความแตกต่างด้านอายุนี้แสดงให้เห็นว่า ช่วงอายุ 41-50 ปีเป็นช่วงที่คนเรามีความพร้อม มีความสามารถสูงสุดในด้านการทำงาน จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปีได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่ง สมาชิก อบต. มากที่สุด

1.3 ระดับการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 38.30 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 25.20 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรร้อยละ 17.40 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 13.00 จบการศึกษาระดับอนุปริญา และร้อยละ 6.10 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการศึกษาดังแต่ประถมศึกษาไปจนถึงปริญญาตรี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

องค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. โดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริภัทร ประภาวงศ์ (2545) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิก อบต. มีการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่ภาคบังคับจนกระทั่งปริญญาตรี ซึ่งส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ (ป.1-ป.6) ซึ่งเป็นไปตามคุณสมบัติในพ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตราที่ 9 ที่เปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้แก่คนในท้องถิ่นที่จะรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิก อบต. โดยไม่จำกัดคุณวุฒิทางการศึกษา (สิริภัทร ประภาวงศ์, 2545: 125)

1.4 อาชีพหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 40.16) ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก รองลงมาร้อยละ 37.80 ทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 15.75 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 4.72 ดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. เป็นหลัก และร้อยละ 1.57 ทอผ้าเป็นอาชีพหลัก เมื่อพิจารณาผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลประกอบอาชีพรับจ้างและอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในเว็บไซต์ไทยตำบล (2547: ระบบออนไลน์) ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลแต่ละขององค์การบริหารตำบลทั่วประเทศที่ระบุว่า ประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอสันทรายประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพรับจ้าง ผลการศึกษายังสอดคล้องกับข้อมูลจากศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ กองวิชาการแผนงาน กระทรวงมหาดไทย (2547: ระบบออนไลน์) ที่ระบุว่า อาชีพของประชากรอำเภอสันทราย คือ เกษตรกรรมและรับจ้าง

1.5 อาชีพรอง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 28.92 ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง รองลงมาร้อยละ 27.71 ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 25.30 ประกอบอาชีพทอผ้าเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 7.23 เป็นสมาชิก อบต. ร้อยละ 6.02 เลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรอง และร้อยละ 4.82 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพรอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในเว็บไซต์ไทยตำบล (2547: ระบบออนไลน์) ที่ให้ข้อมูลว่า ประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอสันทรายประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพรับจ้าง ผลการศึกษายังสอดคล้องกับศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ กองวิชาการแผนงาน กระทรวงมหาดไทย (2547: ระบบออนไลน์) ซึ่งระบุว่า อาชีพของประชากรอำเภอสันทราย คือ เกษตรกรรมและรับจ้าง

1.6 รายได้จากอาชีพหลัก (ต่อปี)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากอาชีพหลักมากที่สุด 120,000 บาท มีรายได้จากอาชีพหลักน้อยที่สุด 12,000 บาท และมีรายได้เฉลี่ย 89,964 บาท โดยผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 31.30 มีรายได้จากอาชีพหลักระหว่าง 32,001-52,000 บาท รองลงมาร้อยละ 27.83 มีรายได้จาก

อาชีพหลักระหว่าง 12,000-32,000 บาท ร้อยละ 25.22 มีรายได้จากอาชีพหลัก 92,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 12.17 มีรายได้จากอาชีพหลักระหว่าง 52,001-72,000 บาท และร้อยละ 3.48 มีรายได้จากอาชีพหลักระหว่าง 72,001-92,000 บาท เมื่อพิจารณาผลการศึกษพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เฉลี่ย 89,964 บาท ซึ่งในขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อปีของประชากรจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 55,846 บาท/ปี (จังหวัดเชียงใหม่, 2547: ระบบออนไลน์) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อำเภอสันทรายเป็นอำเภอที่มีความอุดมสมบูรณ์และสภาพพื้นที่ยังเอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตรกรรม อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมและมีทรัพยากรธรรมชาติซึ่งได้แก่ ป่าดินและป่าไม้ (ข้อมูลตำบล, 2547: ระบบออนไลน์) ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประชากรในอำเภอสันทรายสูงกว่าอำเภออื่น

1.7 รายได้จากอาชีพรอง (ต่อปี)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากอาชีพรองมากที่สุด 300,000 บาท น้อยที่สุด 3,000 บาท และมีรายได้จากอาชีพรองเฉลี่ย 63,692 บาท โดยผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 41.25 มีรายได้จากอาชีพรอง (ต่อปี) 33,001 บาท ขึ้นไป รองลงมาร้อยละ 20.00 ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากอาชีพรอง ระหว่าง 9,001-15,000 บาท ร้อยละ 18.75 มีรายได้จากอาชีพรอง ระหว่าง 3,000-9,000 บาท ต่อปี ร้อยละ 6.25 มีรายได้จากอาชีพรอง 27,001-33,000 บาท และร้อยละ 3.75 มีรายได้จากอาชีพรอง ระหว่าง 21,001-27,000 บาท เมื่อพิจารณาผลการศึกษพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายรองเฉลี่ย 63,692 บาท ซึ่งในขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อปีของประชากรจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 55,846 บาท/ปี (จังหวัดเชียงใหม่, 2547: ระบบออนไลน์) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีรายได้รองเฉลี่ยสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่ารายได้ของสมาชิก อบต. ในอำเภอสันทรายสูงกว่ารายได้เฉลี่ยรวมของคนในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อำเภอสันทรายเป็นอำเภอที่มีความอุดมสมบูรณ์และยังเอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตรกรรม อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมและมีทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนั้นอำเภอสันทรายอันเป็นอำเภอที่มีทำเลที่ตั้งติดกับอำเภอเมือง ซึ่งเป็นแหล่งการค้า ธุรกิจและบริการต่าง ๆ มากมาย ประชาชนในอำเภอสันทรายจึงมีโอกาสดำเนินการไปทำธุรกิจรับจ้างในหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชนในเมืองเชียงใหม่ ทำให้ประชากรที่มีอาชีพหลัก เช่น การเกษตรอยู่แล้ว สามารถหาอาชีพเสริมได้ไม่ยากในช่วงการว่างเว้นจากอาชีพการเกษตร

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล และเศรษฐกิจ

ลักษณะส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	108	93.90
หญิง	7	6.10
รวม	115	100.00
อายุ		
31 – 40 ปี	24	20.87
41 – 50 ปี	71	61.74
51 – 60 ปี	20	17.39
รวม	115	100.00
Max = 60 ปี	Min = 31 ปี	$\bar{X} = 45$ ปี
		S.D. = 5.62
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	44	38.30
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	17.40
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	29	25.20
อนุปริญญา	15	13.00
ปริญญาตรี	7	6.10
รวม	115	100.00

ตาราง 4 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เกษตรกรรวม	48	37.80
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	20	15.75
รับจ้าง	51	40.16
ทอผ้า	2	1.57
สมาชิก อบต.	6	4.72
รวม	127	100.00
อาชีพรอง (n = 83)		
เกษตรกรรวม	4	4.82
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	23	27.71
รับจ้าง	24	28.92
ทอผ้า	21	25.30
สมาชิก อบต.	6	7.23
เลี้ยงสัตว์	5	6.02
รวม	83	100.00
รายได้จากอาชีพหลัก (ต่อปี)		
12,000 – 32,000 บาท	32	27.83
32,001 – 52,000 บาท	36	31.30
52,001 – 72,000 บาท	14	12.17
72,001 – 92,000 บาท	4	3.48
92,001 บาทขึ้นไป	29	25.22
รวม	115	100.00
Max = 120,000 บาท Min = 12,000 บาท X = 89,964 บาท S.D. 123700.60		

ตาราง 4 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากอาชีพรอง (ต่อปี)		
3,000 – 9,000 บาท	15	18.75
9,001 – 15,000 บาท	16	20.00
15,001 – 21,000 บาท	8	10.00
21,001 – 27,000 บาท	3	3.75
27,001 – 33,000 บาท	5	6.25
33,001 บาทขึ้นไป	33	41.25
รวม	80	100.00
Max = 300,000 บาท Min = 3,000 บาท $\bar{X} = 32,692$ บาท S.D. = 38,525.85		

2. ลักษณะทางสังคม

2.1 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต.

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 88.70 ดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. จำนวน 4 ปี รองลงมา ร้อยละ 7.00 ดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. จำนวน 8 ปี ร้อยละ 2.60 ดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. 3 ปี ส่วนผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 1.70 ดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. 2 ปี จะเห็นได้ว่า สมาชิก อบต. จะมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 2 ปีขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าสมาชิก อบต. มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานในระดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสมาชิก อบต. มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี จึงทำให้สมาชิก อบต. ส่วนใหญ่มีวาระการดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลา 4 ปี ในส่วนของสมาชิกที่มีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 4 ปี นั้น อาจเนื่องมาจากได้มีการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. เป็นครั้งแรก และยังไม่ครบวาระจึงมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งไม่ถึง 4 ปี

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต.

การเป็นสมาชิก อบต.	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต.		
2 ปี	2	1.70
3 ปี	3	2.60
4 ปี	102	88.70
8 ปี	8	7.00
รวม	115	100.00

2.2 จำนวนสมาชิกตามลำดับชั้นของ อบต.

ผลจากการวิจัยพบว่า สมาชิก อบต.ส่วนใหญ่ร้อยละ 38.30 อยู่ในลำดับชั้นที่ 3 ของ อบต. รองลงมาร้อยละ 25.90 อยู่ในลำดับชั้นที่ 4 ร้อยละ 22.20 อยู่ในลำดับชั้นที่ 2 ร้อยละ 10.50 อยู่ในลำดับชั้นที่ 1 และร้อยละ 3.10 อยู่ในลำดับชั้นที่ 5

2.3 บทบาทหน้าที่ของสมาชิก อบต.

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 66.10 ระบุว่า มีบทบาทในระดับมากในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. 5 ปี โดยการกำหนดนโยบาย แนวทาง แผนงาน โครงการ ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของ อบต. ให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รองลงมาร้อยละ 27.80 มีบทบาทในระดับปานกลาง และร้อยละ 6.10 มีบทบาทในระดับน้อย ส่วนบทบาทหน้าที่ของสมาชิก อบต. ในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. อันมีลักษณะเป็นแนวทาง และการประสานแผนงานและโครงการของจังหวัด อำเภอ ตำบล และการดำเนินงานของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น พบว่าผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 56.50 มีบทบาทในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 33.00 มีบทบาทในระดับปานกลาง และร้อยละ 10.40 มีบทบาทในระดับน้อย

สำหรับบทบาทในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาของ อบต. โดยใช้ข้อมูล กชช. 2 ค จปฐ. ข้อมูลแหล่งน้ำในระดับหมู่บ้าน/อื่น ๆ มากำหนดปัญหาแล้วจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วน พบว่าผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 58.30 มีบทบาทในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 40.00 มีบทบาทในระดับปานกลาง และร้อยละ 1.70 มีบทบาทในระดับน้อย

ส่วนบทบาทในการหาแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาและการนำไปหาปัญหาที่จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนมากำหนดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหามาตามลำดับความสำคัญเร่งด่วนที่กำหนดไว้ พบว่าผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 71.30 มีบทบาทในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 20.00 มีบทบาทในระดับปานกลาง และร้อยละ 8.70 มีบทบาทในระดับน้อย

บทบาทในการนำแนวทางแก้ไขปัญหามากำหนดการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของ อบต. โดยกำหนด เป็นแผนงาน โครงการ และกิจกรรมในการพัฒนาขึ้นให้สัมพันธ์กับงบประมาณที่มีอยู่ พบว่าผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 63.50 มีบทบาทในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 35.70 มีบทบาทในระดับปานกลาง และร้อยละ 0.90 มีบทบาทในระดับน้อย

จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่บทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. 5 ปี ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของ อบต. ให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อบต. ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในการดำเนินการกำหนดนโยบายการพัฒนาโดยใช้ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่: ระบบออนไลน์) ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดก็ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาประเทศของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยในการกำหนดนโยบายจะใช้การวิเคราะห์ปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา เป็น

แนวทางในการกำหนดนโยบาย ดังนั้นสมาชิก อบต. ส่วนใหญ่จึงมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. ในระดับมาก

สำหรับบทบาทในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาของ อบต. โดยใช้ข้อมูล กชช. 2 ค จปฐ. ข้อมูลแหล่งน้ำในระดับหมู่บ้าน/อื่น ๆ มากำหนดปัญหาแล้วจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนและบทบาทในการหาแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาและการนำไปหาปัญหาที่จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนมากำหนดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหามาตามลำดับความสำคัญเร่งด่วนที่กำหนดไว้และบทบาทในการนำแนวทางแก้ไขปัญหามากำหนดการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหของ อบต. โดยกำหนด เป็นงาน โครงการ และกิจกรรมในการพัฒนาขึ้นให้สัมพันธ์กับงบประมาณที่มีอยู่พบว่า มีบทบาทในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พรบ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวดที่ 2 มาตรา 16 มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตนเอง คือ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ฯลฯ (โกวิทย์ พวงงาม และ ปรีดี โชติช่วง (ช), 2544: 19) และบทบาทที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติในการจัดทำแผนงานหรือโครงการ ซึ่งขั้นตอนการวางแผนโครงการมีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ชุมชนศึกษาและเก็บข้อมูล (Community study and data collection)
2. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis)
3. การพิจารณาปัญหาหรือความต้องการลำดับความสำคัญ (Identify problems and needs)
4. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Decide on objectives)
5. การวางแผนโครงการต่าง ๆ (Program planning design)
6. แผนการติดตามและประเมินผล (Monitoring and evaluation scheme)(นำชัย หนูผล, 2532 : 39)

เห็นได้ว่าอบต. ได้ดำเนินการจัดทำแผนโครงการ ตามหลักการของการวางแผนโครงการ โดยได้มีการวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาโดยใช้ข้อมูล กชช. 2 ค จปฐ. ข้อมูลแหล่งน้ำในระดับหมู่บ้าน/อื่น ๆ มากำหนดปัญหาแล้วจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนและหาแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาและการนำไปหาปัญหาที่จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนมากำหนดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหามาตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน ดังนั้นอบต. จึงมีบทบาทในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาของ อบต. โดยใช้ข้อมูล กชช. 2 ค จปฐ. ข้อมูลแหล่งน้ำในระดับหมู่บ้าน/อื่น ๆ มากำหนดปัญหาแล้วจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนและบทบาทในการหาแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาและ

การนำไปหาปัญหาที่จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนมากกำหนดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาตามลำดับความสำคัญเร่งด่วนที่กำหนดไว้ในระดับมาก

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต. จำแนกตาม ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิก อบต.

บทบาทของสมาชิก อบต.	ความคิดเห็นต่อบทบาทของสมาชิก อบต.					
	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. บทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. 5 ปี โดยการกำหนดแนวทาง แผนงาน โครงการ ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของ อบต. ให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	76	66.10	32	27.80	7	6.10
2. บทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. อันมีลักษณะเป็นแนวทาง และรายการประสานแผนงาน และโครงการของจังหวัด อำเภอ ตำบล และการดำเนินงานของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น	65	56.50	38	33.00	12	10.40
3. บทบาทวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาของ อบต. โดยใช้ข้อมูลของ กชช. 2ก จปฐ. ข้อมูลแหล่งน้ำระดับ หมู่บ้าน/อื่น ๆ มากำหนดปัญหาแล้วจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วน	67	58.30	46	40.00	2	1.70

ตาราง 6 (ต่อ)

บทบาทของสมาชิก อบต.	ความคิดเห็นต่อบทบาทของสมาชิก อบต.					
	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. บทบาทในการหาแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาและการนำปัญหาที่จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนแล้วมากำหนดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหตามลำดับความสำคัญเร่งด่วนที่กำหนดไว้	82	71.30	23	20.00	10	8.70
5. บทบาทในการนำแนวทางแก้ไขปัญหามากำหนดการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหของ อบต. โดยกำหนดเป็นงาน โครงการ และกิจกรรมในการพัฒนาขึ้นให้สัมพันธ์กับงบประมาณที่มีอยู่	73	63.50	41	35.70	1	0.90

2.4 การได้รับความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 70.40 ได้รับความรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของ อบต. จากการฝึกอบรม รองลงมาร้อยละ 27.00 ศึกษาด้วยตนเอง และร้อยละ 2.60 ได้รับความรู้จากการศึกษาด้วยตนเองและการฝึกอบรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการฝึกอบรมเป็นการช่วยให้บุคลากรได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ในระยะเวลาอันสั้น ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมสามารถทำให้บุคคลทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงลักษณะการทำงานให้เป็นไปตามความต้องการของบุคคลและนโยบายขององค์กร (บรรยงค์ โตจินดา, 2543: 199) นอกจากนั้นการฝึกอบรมยังเป็นกระบวนการที่องค์การดำเนินการโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ คือ ความรู้ (knowledge) ความเข้าใจ (understanding) ทักษะ (skills) และทัศนคติ (attitude) ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

คุณลักษณะของผู้เข้ารับการอบรมไปในทางที่องค์การต้องการ ซึ่งจะมีผลทำให้การปฏิบัติงานในองค์การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (ไพโรจน์ อุลิต, 2547: ระบบออนไลน์)

ส่วนจำนวนครั้งของการได้รับการฝึกอบรมนั้น ผู้ให้ข้อมูลได้รับการฝึกอบรมมากที่สุด 6 ครั้งต่อปี น้อยที่สุด 1 ครั้งต่อปี และได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ย 2 ปี โดยส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 58.70 ได้รับการฝึกอบรม 1-2 ครั้ง ต่อปี รองลงมาร้อยละ 13.10 ได้รับการฝึกอบรม 3-4 ครั้งต่อปี และร้อยละ 11.30 ได้รับการฝึกอบรม 5-6 ครั้งต่อปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกิจใน อบต.มีมากและต่อเนื่องทำให้สมาชิก อบต.ไม่ค่อยมีเวลาที่จะเข้ารับการฝึกอบรมได้บ่อยครั้ง

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต. จำแนกตาม ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ อบต.

บทบาทหน้าที่ ของ อบต.	จำนวน	ร้อยละ
ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	31	27.00
ได้รับการฝึกอบรม	81	70.40
ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและได้รับการฝึกอบรม	3	2.60
จำนวนครั้งที่ได้รับการฝึกอบรม		
1-2 ครั้ง	56	58.70
3-4 ครั้ง	15	13.10
5-6 ครั้ง	13	11.30
รวม	84	100.00

2.5 เรื่องที่ได้รับการฝึกอบรม

ผลการวิจัยพบว่าหัวข้อที่สมาชิกอบต. ได้รับการฝึกอบรมมากที่สุด ร้อยละ 12.94 คือ บทบาทและหน้าที่ของ อบต. และกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองลงมาร้อยละ 11.76 ได้รับการฝึกอบรมในประเด็นกลยุทธ์การบริหารแบบบูรณาการ และร้อยละ 1.17 ได้รับการฝึกอบรมในประเด็นวิวัฒนาการปกครองท้องถิ่นไทย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บทบาทและหน้าที่ของ อบต. และกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นความรู้พื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำเนินการบริหารและจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นหัวข้อที่สมาชิก อบต. ทุกคนต้องรู้

จึงทำให้ประเด็นบทบาทและหน้าที่ของ อบต. และกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น ประเด็นที่สมาชิกได้รับการฝึกอบรมมากที่สุด และในด้านความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารแบบ บูรณาการก็เป็นความรู้ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นที่ผู้บริหารองค์กรตลอดจนสมาชิก อบต. และผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ต้องรับรู้และรับทราบเช่นกัน เนื่องจากงานในองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นงานด้านการบริหารจัดการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุกด้านและกลยุทธ์การบริหารแบบ บูรณาการเป็นเสมือนเทคนิควิธีการในการบริหารงานองค์การส่วนตำบลที่ทำให้การปฏิบัติงานใน ท้องถิ่น เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ส่วนในประเด็นการที่ได้รับการฝึกอบรมน้อยที่สุดคือ ประเด็น วิวัฒนาการปกครองท้องถิ่นไทย ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าความรู้ในด้านการวิวัฒนาการปกครอง ท้องถิ่นไทยเป็นความรู้พื้นฐานที่สมาชิก อบต. ทุกคนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ผลการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าหัวข้อที่มีการฝึกอบรมนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลและยังช่วยให้สามารถยกระดับการบริหารงานภายในอบต.ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ปทุมรัตน์ ชุติมาวิทยาคม, 2541: 44) รายละเอียดของเรื่องที่ได้รับการฝึกอบรมปรากฏอยู่ใน ตาราง 8

จำนวน ๒๔ ฉบับ
ฉบับที่ ก ห อ ล ม ด

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต.จำแนกตามเรื่องที่สมาชิก อบต. ได้รับการฝึกอบรม

เรื่องที่ได้รับการฝึกอบรม	จำนวน	ร้อยละ
1. การศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่น	2	2.35
2. การวางแผนการพัฒนาและจัดทำแผน อบต.	2	2.35
3. การวางแผนการแก้ไขปัญหของท้องถิ่นเพื่อนำไปปฏิบัติ	3	3.52
4. การบริหารบุคคล บทบาทหน้าที่ การจัดทำโครงการ	2	2.35
5. ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหายาเสพติด	2	2.35
6. การจัดทำงบประมาณ	2	2.35
7. โครงการเผยแพร่ความรู้ให้กับคนในชุมชน	2	2.35
8. โครงการเผยแพร่ความรู้ใกล้เคียงข้อพิพาทและกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นสำหรับประชาชน	5	5.88
9. โครงการอบรมบทบาทกลุ่มสตรี อบต.	9	10.58
10. การเลือกตั้งระบบใหม่ของคณะผู้บริหารสมาชิกสภาท้องถิ่น	3	3.52
11. การจัดการมูลฝอยชุมชนเพื่อเมื่อนำอยู่	4	4.76
12. การใกล้เคียงข้อพิพาทและกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นสำหรับประชาชน	3	3.56
13. อบรมผู้รักษาการแทนประธานกรรมการบริหาร อบต. ที่ได้รับการคัดเลือก	5	5.88
14. บทบาทและหน้าที่ ของ อบต. และกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	11	12.94
15. พัฒนาด้านการเกษตร เช่น การปลูกข้าว มะเขือเทศ พริก	2	2.35
16. กลยุทธ์ในการบริหารแบบบูรณาการ	10	11.76
17. พรบ.ปกครองท้องถิ่น	7	8.23
18. การพัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาคนและสังคม	2	2.35
19. การพัฒนาตำบลในหมู่บ้าน	2	2.35

ตาราง 8 (ต่อ)

เรื่องที่ได้รับการฝึกอบรม	จำนวน	ร้อยละ
20. ระบบแผนพัฒนาท้องถิ่น	2	2.35
21. หลักสูตรคณะกรรมการบริหาร	2	2.35
22. วิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	2	2.35
23. วิวัฒนาการปกครองท้องถิ่นไทย	1	1.17
รวม	85	100.00

2.6 ประสิทธิภาพการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.40) มีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 22.60 ไม่มีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร โดยในจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร ทั้งนี้อาจเนื่องจากสมาชิกอบต. ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงทำให้มีประสิทธิภาพการฝึกอบรมในด้านการเกษตรและความรู้ในด้านการเกษตรเป็นพื้นฐาน ในจำนวนผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมร้อยละ 64.30 มีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร 1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 11.30 มีประสิทธิภาพในการฝึกอบรม 3-4 ครั้ง และร้อยละ 1.70 มีประสิทธิภาพในการฝึกอบรม 5-6 ครั้ง

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต.จำแนกตามประสบการณ์ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร

ประสบการณ์ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	26	22.60
มี	89	77.40
มีประสบการณ์ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร (n = 89)		
1-2 ครั้ง	74	64.35
3-4 ครั้ง	13	11.30
5 ครั้งขึ้นไป	2	1.75

2.6 การได้รับข่าวสารด้านการเกษตร

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 38.60 ได้รับข่าวสารการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รองลงมาร้อยละ 20.00 ได้รับข่าวสารการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์ ร้อยละ 18.60 ได้รับจากเอกสารทางวิชาการร้อยละ 17.54 ได้รับจากหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 2.11 ได้รับจากการฝึกอบรมและจากวิทยุ ร้อยละ 0.70 ได้รับจากการทัศนศึกษาดูงาน และร้อยละ 0.36 ได้รับจากงานแสดงสินค้าการเกษตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้มีความรับผิดชอบโดยตรงในการให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน รวมถึงข่าวสารด้านการเกษตรด้วย อีกทั้งสมาชิก อบต. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรยังให้ความเชื่อถือเจ้าหน้าที่ของรัฐในแง่ที่บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ให้ความรู้และวิทยาการใหม่ๆ แก่เกษตรกรเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาด้านการเกษตร

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของสมาชิก อบต.จำแนกตามแหล่งข่าวสารที่ได้รับข่าวสารด้านการเกษตร

แหล่งข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	110	38.60
หนังสือพิมพ์	50	17.54
โทรทัศน์	57	20.00
เอกสารทางวิชาการ	53	18.60
การฝึกอบรม	6	2.11
ทัศนศึกษาดูงาน	2	0.70
วิทยุ	6	2.11
งานแสดงสินค้าการเกษตร	1	0.36
รวม	285	100.00

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการวัดถึงความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยวัดความคิดเห็นใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตร 2) ด้านการพัฒนาด้านการผลิต 3) ด้านพัฒนาสถาบันกลุ่ม และ 4) ด้านพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน สำหรับความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ผู้วิจัยได้สร้างข้อความที่ครอบคลุมบทบาทดังกล่าว โดยให้ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาและตอบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในระดับใด โดยวัดความคิดเห็นด้วยระบบการให้คะแนน 5 คะแนน หมายถึง “เห็นด้วยมากที่สุด” 4 คะแนน หมายถึง “เห็นด้วยมาก” 3 คะแนน หมายถึง “เห็นด้วยปานกลาง” 2 คะแนน หมายถึง “เห็นด้วยน้อย” และ 1 คะแนน

หมายถึง “เห็นด้วยน้อยที่สุด”จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคำนวณน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์แปลความหมายดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	หมายถึง
4.21-5.00	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นมากที่สุด
3.41-4.20	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยมาก
2.61-3.40	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยปานกลาง
1.81-2.60	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยน้อย
1.00-1.80	ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการวิจัยเป็นดังนี้

บทบาทด้านการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตร

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับปานกลางในภาพรวมของบทบาทการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.28) หากพิจารณาคะแนนเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของสมาชิกต่อข้อความด้านการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตร ทั้ง 4 ข้อความพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อความ ได้แก่ อบต. ในฐานะเป็นผู้หางบประมาณสร้างถนนเพื่อการขนส่งสินค้าการเกษตร (คะแนนเฉลี่ย 4.40) รองลงมา ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.57) ตอบบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้หาแหล่งน้ำเพื่อพัฒนาด้านการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.74) ตอบบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้ตลาดสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกร และ ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 2.40) ตอบบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้จัดหาขี้ฉางเพื่อเก็บผลผลิต

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาธารณูปโภคยังคงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น การสร้างถนนเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร (สุทธสินี สุริยกุล ณ อยุธยา, 2543: 58) อีกทั้งอำเภอสันทรายเป็นอำเภอที่มีการทำการเกษตรมาก การสร้างถนนเพื่อการขนส่งผลผลิตก็เป็นความจำเป็นพื้นฐานที่ อบต.ต้องทำการพัฒนา และอาจกล่าวได้ว่า อบต. มีเป็นผู้หางบประมาณสร้างถนนเพื่อการขนส่งสินค้าการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีความสะดวกสบายในการขนส่งสินค้าการเกษตร สินค้าการเกษตรจะไม่เน่าเสียง่าย หากสามารถขนส่งผลผลิตสู่ตลาดได้รวดเร็วทำให้ไม่ก่อผลเสียหายแก่ราคาของผลผลิตการเกษตร

ในส่วนขอบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้หาแหล่งน้ำเพื่อพัฒนาด้านการเกษตร นั้น เนื่องจากแหล่งน้ำเป็นสิ่งจำเป็นในการทำการเกษตร ดังนั้นการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อจึงเป็น บทบาทที่มีความสำคัญของสมาชิก อบต.อีกประการหนึ่ง การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร มิได้ หมายถึงการสร้างหรือแสวงหาแหล่งน้ำใหม่ เช่น การสร้างเหมืองฝายกั้นลำน้ำ การสร้างอ่างเก็บน้ำ และการขุดบ่อบาดาลเท่านั้น หากยังรวมถึงการขุดลอกคลองระบายน้ำ การจัดหาเครื่องปั้มน้ำและ การจัดให้มีระบบน้ำสาธารณะ เช่น ระบบน้ำประปา เป็นต้น

การพัฒนาด้านการผลิต

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับมากในภาพรวมต่อบทบาทการพัฒนาการผลิตขององค์การบริหารส่วนตำบล (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.65) หากพิจารณาคะแนนเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในข้อความด้านการพัฒนาการผลิต ทั้ง 3 ข้อความพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับมากในทุกข้อความ โดยเรียงคะแนน เฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

1. อบต. ได้จัดตั้งกองทุนการผลิต เพื่อให้สมาชิกกองทุนได้มีโอกาสกู้เงินเพื่อไป ลงทุนด้านการเกษตร (คะแนนเฉลี่ย 3.84)
2. อบต. เป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ยาปราบศัตรูพืช และอื่น ๆ (คะแนนเฉลี่ย 3.70)
3. อบต. จัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกร (คะแนนเฉลี่ย 3.42)

ในการทำกิจการใด ๆ นั้นสิ่งที่จำเป็นปัจจัยสำคัญ คือ เงินลงทุน ในการทำการเกษตร ก็เช่นกัน เงินลงทุนนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เป็นปัจจัยทางการผลิตอันดับแรกที่เกษตรกรคำนึงถึง นอกเหนือจากแรงงานและที่ดิน อย่างไรก็ตามเกษตรกรไทยส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาการขาด แคลนเงินลงทุนทำการเกษตร การจัดตั้งกองทุนการผลิตเป็นแหล่งเงินทุนทางเลือกอีกแหล่งหนึ่ง ให้แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีเงินลงทุนดอกเบี้ยต่ำโดยไม่ต้องกู้เงินนอกระบบที่มีดอกเบี้ยสูง สามารถลดหนี้สินภาคการเกษตรลงได้ ในส่วนของการเป็นผู้หาปัจจัยการผลิต เป็นสิ่งที่มี ความสำคัญ เพราะถ้าหากปัจจัยการผลิตไม่มีหรือมีแต่ไม่มีคุณภาพ ผลผลิตที่ได้ก็จะมีปริมาณและ คุณภาพต่ำ การสนับสนุนในด้านการหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและสามารถ ช่วยเหลือเกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งในฐานะของสมาชิก อบต. ได้ทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ใน อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของรา ยบุร ความรู้ทางการเกษตรก็เป็นสิ่งที่จำเป็นที่เกษตรกรต้องมีเพื่อพัฒนาอาชีพของตนเองให้มี

ความก้าวหน้ามากขึ้นอยู่เสมอ บทบาทของ อบต. ในการจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะเมื่อเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในด้านการเกษตรเกษตรกรก็สามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิต ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ

ด้านพัฒนาสถาบันกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับมากในภาพรวมของบทบาทด้านพัฒนาสถาบันกลุ่มขององค์การบริหารส่วนตำบล (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.54) หากพิจารณาคะแนนเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในข้อความด้านการพัฒนาด้านสถาบันกลุ่มทั้ง 3 ข้อความพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับมาก จำนวน 2 ข้อความ โดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

1. อบต. มีการจัดทำโครงการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (คะแนนเฉลี่ย 3.89)
2. อบต. มีการจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกร (คะแนนเฉลี่ย 3.83)

และผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อความ คือ บทบาทของ อบต. มีการจัดทำโครงการกลุ่มยุวเกษตรกร (คะแนนเฉลี่ย 2.89)

จากผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่า อบต. เป็นผู้จัดทำโครงการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในตำบล ทั้งนี้เนื่องจากการรวมกลุ่มเป็นการเพิ่มอำนาจในการต่อรอง เป็นการระดมความคิดตลอดจนเป็นการสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น ดังนั้นการจัดทำโครงการก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและการจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น เพราะหากในท้องถิ่นมีกลุ่มที่เข้มแข็งก็จะทำให้ท้องถิ่นนั้นเข้มแข็ง ดังนั้นบทบาทด้านการรวมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของอบต. และการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรจึงเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

ด้านพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับปานกลางในภาพรวมของบทบาทด้านการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.39) หากพิจารณาคะแนนเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในข้อความด้านการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานทั้ง 7 ข้อความพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับมากจำนวน 2 ข้อความ โดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

1. อบต. มีการวางแผนการปฏิบัติงานโดยกำหนดนโยบายแนวทางแผนงานโครงการในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาการเกษตรของ อบต. ในอนาคต (คะแนนเฉลี่ย 3.69)
2. อบต. มีโครงการพัฒนารูปแบบการประสานงานในสำนักงานด้านการพัฒนาการเกษตร โดยจัดประชุมให้ความรู้ ความเข้าใจ (คะแนนเฉลี่ย 3.61)

จากผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่า การวางแผนการปฏิบัติงานและการมีโครงการพัฒนารูปแบบการประสานงานในสำนักงานด้านการพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ประจำที่คณะกรรมการบริหารอบต. ต้องปฏิบัติ เพราะอบต. จำเป็นต้องมีแผนพัฒนาตำบลในแต่ละปีและจำเป็นต้องมีโครงการเพื่อขอใช้งบประมาณ สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุผลสำคัญที่ช่วยอธิบายว่าสมาชิกอบต. จึงมีความคิดเห็นในหน้าที่เหล่านี้ในระดับมาก จึงมีความคิดเห็นในระดับมากต่อการพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน

ส่วนผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง จำนวน 5 ข้อความ ได้แก่

1. อบต. มีการวิเคราะห์ออกแบบปรับปรุง และแก้ปัญหามาตรการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตร (คะแนนเฉลี่ย 3.40)
2. อบต. มีการกำหนดโครงสร้างและกิจกรรมการพัฒนาการเกษตร ในสำนักงานและการจัดสำนักงาน (คะแนนเฉลี่ย 3.31)
3. อบต. มีการอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ในสำนักงานในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเกษตร (คะแนนเฉลี่ย 3.27)
4. อบต. มีการพัฒนารูปแบบการรายงานผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาการเกษตร เพื่อให้ทราบโดยทั่วกัน (คะแนนเฉลี่ย 3.27)
5. อบต. มีการกำหนดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน เกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร (คะแนนเฉลี่ย 3.20)

จากผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่า อบต. ให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านอื่น ๆ มากกว่าการพัฒนาการเกษตร จึงทำให้กระบวนการการดำเนินงานด้านการพัฒนาการเกษตร ไม่ว่าจะเป็น

การวิเคราะห์ออกแบบปรับปรุง การกำหนดโครงสร้างและกิจกรรม การอำนวยความสะดวกให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการเกษตร และอื่น ๆ ได้รับความสนใจและพัฒนาน้อยตามไปด้วย

ตาราง ii จำนวนและร้อยละความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล	ความถี่เห็น								ระดับ ความ คิดเห็น				
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย						
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
ด้านการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตร													
1. อบต. เป็นผู้หางบประมาณสร้างถนน เพื่อการขนส่งสินค้าการเกษตร	60	52.20	42	36.50	12	10.40	1	0.90	-	-	0.71	4.40	มาก ที่สุด
2. อบต. เป็นผู้หาแหล่งน้ำเพื่อพัฒนา การเกษตร	16	13.90	53	46.10	33	28.70	6	5.20	7	6.10	1.00	3.57	มาก
3. อบต. เป็นผู้หาตลาดสินค้าเกษตรให้แก่ เกษตรกร	3	2.60	29	25.20	32	27.80	37	32.30	14	12.20	1.05	2.74	ปาน กลาง
4. อบต. เป็นผู้จัดหาช้างเผือกเก็บผลผลิต ให้แก่เกษตรกร	2	1.70	23	20.00	19	16.50	46	40.00	25	21.70	1.09	2.40	น้อย

ตาราง 11 (ต่อ)

บทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล	ความคิดเห็น						ระดับ ความคิดเห็น				
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง			น้อย จำนวน	ร้อยละ	น้อยที่สุด จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
ด้านการพัฒนาด้านการผลิต											
1. อบต. ได้จัดตั้งกองทุนการผลิตเพื่อให้ สมาชิกกองทุนได้มีโอกาสดูเงินเพื่อไป ลงทุนด้านการเกษตร	32	27.80	45	39.10	30	26.10	4	3.50	4	3.50	3.65 มาก
2. อบต. เป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น เงิน เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และ อื่นๆ	31	27.00	36	31.30	34	29.60	10	8.70	4	3.50	3.70 มาก
3. อบต. ได้จัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ ทางการเกษตรแก่เกษตรกร	30	26.10	22	19.10	30	26.10	32	27.80	1	0.90	3.42 มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

บทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล	ความคิดเห็น						ระดับ					
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง			น้อย	น้อยที่สุด	S.D.	$\bar{X}$	ความคิดเห็น
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ						
ด้านพัฒนาสถาบันกลุ่ม												
1. อบต. มีการจัดทำโครงการกลุ่มแม่บ้าน	31	27.00	43	37.40	38	33.00	3	3.60	-	-	3.54	มาก
เกษตรกร												มาก
2. อบต. มีการจัดทำโครงการสนับสนุน	26	22.60	53	46.10	30	26.10	3	2.60	3	2.60	3.83	มาก
กลุ่มเกษตรกร												ปาน
3. อบต. มีการจัดทำโครงการกลุ่มชาว	9	7.80	20	17.40	52	45.20	17	14.80	17	14.80	2.89	กลาง
เกษตรกร												

ตาราง 11 (ต่อ)

บทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล	ความคิดเห็น										ระดับ ความคิดเห็น		
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
ด้านพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน												3.39	ปาน กลาง
1. อบต. มีการวางแผนการปฏิบัติงานโดย กำหนดนโยบายแนวทางแผนงาน โครงการในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญห การเกษตรของ อบต. ในอนาคต	30	26.10	36	31.30	33	28.70	15	13.00	1	0.90	1.03	3.69	มาก
2. อบต. มีโครงการพัฒนารูปแบบการ ประสานงานในสำนักงาน ด้านการ พัฒนาการเกษตร โดยจัดประชุมให้ ความรู้ ความเข้าใจ	27	23.50	35	30.40	39	33.90	9	7.80	5	4.30	1.07	3.61	มาก
3. อบต. มีการวิเคราะห์ออกแบบ ปรับปรุงและแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้าน การพัฒนาการเกษตร	20	17.40	23	28.70	44	38.30	9	7.80	9	7.80	1.11	3.40	ปาน กลาง

ตาราง 11 (ต่อ)

บทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล	ความถี่เห็น								ระดับ ความ คิดเห็น				
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย						
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
4. อบต. มีการกำหนดโครงสร้างและ กิจกรรมการพัฒนาการเกษตร ใน สำนักงานและการจัดสำนักงาน	10	8.70	49	42.60	31	27.00	7	14.80	8	7.00	1.05	3.31	ปาน กลาง
5. อบต. มีการอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ ในสำนักงานในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับ การเกษตร	19	16.50	34	29.60	29	25.20	25	21.70	8	7.00	1.18	3.27	ปาน กลาง
6. อบต. มีการพัฒนารูปแบบการรายงาน ผลการดำเนินงานด้านพัฒนาการเกษตร เพื่อให้ทราบโดยทั่วกัน	23	20.00	33	28.70	29	25.20	12	10.40	18	15.70	1.33	3.27	ปาน กลาง
7. อบต. มีการกำหนดภาระหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ในสำนักงานเกี่ยวกับการ พัฒนาการเกษตร	19	16.50	31	27.00	27	23.50	30	26.10	8	7.00	1.20	3.20	ปาน กลาง

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลระบุปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรของ อบต. ในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตรของ อบต.

ปัญหาด้านการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตร	ข้อเสนอแนะ
1. อบต. เน้นพัฒนาด้านสาธารณูปโภคเป็นส่วนใหญ่	1. อบต. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาชีพการเกษตร
2. อบต. ขาดงบประมาณที่พอเพียงในการพัฒนาการเกษตร	2. อบต. ควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้านพัฒนาการเกษตรให้มากขึ้น
3. เกษตรกรขาดแคลนแหล่งน้ำใช้ในการเกษตร	3. อบต. ควรหาแหล่งน้ำหรือพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร

ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการผลิต

ปัญหาด้านการพัฒนาการผลิต	ข้อเสนอแนะ
1. ผลผลิตไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาด	1. อบต.จัดให้มีตลาดกลางและราคากลางของพืชผลในแต่ละท้องถิ่น
2. ราคาของผลผลิตถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง	2. อบต.จัดให้มีสหกรณ์ของเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง
3. ไม่มีการส่งเสริมเรื่องการผลิต	3. อบต.ควรขอให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาส่งเสริมเรื่องการผลิต
4. เกษตรกรขาดอุปกรณ์และความรู้ความเข้าใจในการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย เช่น เครื่องพ่นแรง	4. มีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ สมาชิก อบต. เพื่อให้มีความรู้และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ และส่งเสริมให้มีการการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
5. เกษตรกรไม่มีความรู้ในการแปรรูปผลผลิต	5. มีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ สมาชิก อบต. ให้มีความรู้และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ ในการแปรรูปผลผลิต

ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาสถาบันกลุ่ม

ปัญหาด้านการพัฒนาสถาบันกลุ่ม	ข้อเสนอแนะ
1. เกษตรกรไม่มีการรวมกลุ่มขนาดอำนาจต่อรอง	1. จัดให้มีการฝึกอบรมกลุ่มและให้การสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองของกลุ่ม
2. สมาชิกกลุ่มขาดความตั้งใจและเห็นแก่ตัว	2. อบรม. ควรเร่งให้มีกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกลุ่มมากที่สุด
3. สมาชิกกลุ่มมุ่งหวังผลประโยชน์มากกว่าจะช่วยเหลือกัน	3. อบรม. ควรหาทางสร้างผู้นำที่ดีเพื่อผู้นำต้องเป็นแบบอย่างให้กลุ่มสร้างจิตสำนึก
4. ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนา	4. อบรม. ควรจัดสรรงบประมาณให้แต่ละกลุ่ม
5. เกษตรกรไม่เข้าใจวิธีการจัดตั้งกลุ่ม	5. อบรม. อบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในการจัดตั้งกลุ่ม

จำนวน ๒๔ ฉบับ
สำนักหอสมุด

ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน

ปัญหาด้านการพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน	ข้อเสนอแนะ
1. อบต. ไม่กำหนดรูปแบบในการผลิตและพัฒนาการเกษตร	1. กำหนดรูปแบบการดำเนินการพัฒนาโดยบรรจุในข้อบังคับ
2. อบต. มักให้สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการเกษตรทั้งหมด	2. อบต. ควรเป็นหลักในการพัฒนาการเกษตร โดย ประสานงานกับเกษตรอำเภอและพัฒนากร
3. อบต. ขาดความรู้ในด้านการตลาด	3. อบต. ควรแสวงหาความรู้ด้านการตลาด โดยเฉพาะการวิเคราะห์ตลาดล่วงหน้า
4. อบต. ขาดผู้ประสานงานที่ดี	4. อบต. ควรฝึกอบรมบุคลากรให้เป็นผู้ประสานงานที่ดีโดยขอความร่วมมือให้รัฐเป็นผู้นำความรู้
5. อบต. เลียนแบบการทำงานของอบต. อื่น โดยไม่ได้มองปัญหาของพื้นที่ตนเอง	5. อบต. ควรมีการวางแผนจัดระเบียบการดำเนินงานของตนเอง

ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านความสำคัญของการพัฒนาการเกษตรกับ อบต.

ปัญหาด้านความสำคัญของการพัฒนาการเกษตรกับ อบต.	ข้อเสนอแนะ
1. อบต. เน้นพัฒนาองค์กรมากเกินไป	1. อบต. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาด้านการเกษตรให้มากขึ้น

ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านความมั่นคงในการลงทุน

ปัญหาด้านความมั่นคงในการลงทุน	ข้อเสนอแนะ
1. เกษตรกรมักถูกเอาเปรียบ ผลผลิตไม่มีหลักประกัน ต้นทุนการผลิตสูง ขาดความเข้าใจเทคโนโลยีสมัยใหม่	1. ให้อบต. ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐให้การส่งเสริมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะกับเกษตรกรฐานราก

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

(Summary)

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึง ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อ บทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิก อบต. ในอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิก อบต. ต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการพัฒนาการเกษตร ของ องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิก อบต. จำนวน 115 คน จาก อบต. จำนวน ทั้งหมด 10 แห่ง ได้แก่ ตำบลสันพระเนตร ตำบลเมืองเดิม ตำบลหนองแห้ง ตำบลแม่แฝก ตำบลสันป่า ตำบลหนองหาร ตำบลหนองจ่อม ตำบลแม่แฝกใหม่ และตำบลป่าไผ่ ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบ สัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผ่านการทดสอบความตรงของเนื้อหา จากนั้นนำไปทดสอบความเชื่อมั่นโดยนำไปสัมภาษณ์สมาชิก อบต. ตำบลริมเหนือ ริมใต้ สะลอง และสันป่า อำเภอแมริม อบต.ละ 5 คน รวม 20 คน จากการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbach's interval consistency ได้ผลวิเคราะห์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ซึ่งมีค่าสูงแสดงให้เห็นค่าความเชื่อมั่นที่ดี (บุญชม ศรีสะอาด, 2535:96) จากนั้นดำเนินการเก็บ รวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาถอดรหัสและวิเคราะห์ด้วย โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science, SPSS/PC⁺) ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล และเศรษฐกิจ

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก มีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 89,964 บาทต่อปี และมีรายได้จากอาชีพรอง เฉลี่ย 63,692 บาทต่อปี

ลักษณะทางสังคม

ผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. จำนวน 4 ปี และมีบทบาทมากในการจัดทำแผนพัฒนา 5 ปีของ อบต. และยังมีบทบาทในระดับมากในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. อันมีลักษณะเป็นแนวทางและการประสานแผนงานและโครงการของจังหวัด อำเภอ ตำบล และการดำเนินงานของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและแก้ไขปัญหาของประชาชนท้องถิ่น รวมถึงสมาชิก อบต. ยังมีบทบาทในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาของ อบต. ในระดับมาก

ความคิดเห็นของสมาชิก อบต. ต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทด้านการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตร

ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับมากต่อบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้หาแหล่งน้ำเพื่อพัฒนาด้านการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับปานกลางในภาพรวมของบทบาทการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล บทบาทในฐานะเป็นผู้หางบประมาณสร้างถนนเพื่อการขนส่งสินค้าการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับปานกลางต่อบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้หาตลาดสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกร และผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับน้อยต่อบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้จัดหาวัสดุปัจจัยการผลิต

การพัฒนาด้านการผลิต

ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับมากในภาพรวมต่อบทบาทการพัฒนาการผลิตขององค์การบริหารส่วนตำบล บทบาทในการจัดตั้งกองทุนการผลิต เพื่อให้สมาชิกกองทุนได้มีโอกาสกู้เงินเพื่อไปลงทุนด้านการเกษตร บทบาทการเป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ยาปราบศัตรูพืช และอื่น ๆ และบทบาทในการจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกรด้านพัฒนาสถาบันกลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับมากในภาพรวมของบทบาทด้านพัฒนาสถาบันกลุ่มขององค์การบริหารส่วนตำบล บทบาทในการจัดทำโครงการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และบทบาทในการจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกร และผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นต่อบทบาทของ อบต. ในการจัดทำโครงการกลุ่มยุวเกษตรกรในระดับปานกลาง

ด้านพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน

ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับปานกลางในภาพรวมของบทบาทด้านการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล บทบาทในการวางแผนการปฏิบัติงานโดยกำหนดนโยบายแนวทางแผนงานโครงการในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาการเกษตรของ อบต. ในอนาคต บทบาทในโครงการพัฒนารูปแบบการประสานงานในสำนักงานด้านการพัฒนาการเกษตร โดยจัดประชุมให้ความรู้ ความเข้าใจ ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ในประเด็นบทบาทในการวิเคราะห์ออกแบบปรับปรุง และแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตร บทบาทในการกำหนดโครงสร้างและกิจกรรมการพัฒนาการเกษตร ในสำนักงานและการจัดสำนักงาน บทบาทในการอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ในสำนักงานในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเกษตร บทบาทในการพัฒนารูปแบบการรายงานผลการดำเนินงานด้าน

พัฒนาการเกษตรเพื่อให้ทราบโดยทั่ว และบทบาทในการกำหนดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิก อบต. ต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรของ อบต. สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ในภาพรวมผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับปานกลางในภาพรวมของบทบาทการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ในประเด็นบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้หางบประมาณสร้างถนนเพื่อการขนส่งสินค้าการเกษตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาธารณูปโภคยังคงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น การสร้างถนนเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร (สุทธสินี สุริยกุล ณ อยุธยา, 2543: 58) อีกทั้ง อำเภอสังขละบุรีเป็นอำเภอที่มีการทำการเกษตรมาก การสร้างถนนเพื่อการขนส่งผลผลิตก็เป็นความจำเป็นพื้นฐานที่ อบต. ต้องทำการพัฒนา และอาจกล่าวได้ว่า อบต. เป็นผู้หางบประมาณสร้างถนนเพื่อการขนส่งสินค้าการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีความสะดวกสบายในการขนส่งสินค้าการเกษตรสินค้าการเกษตรจะไม่เน่าเสียง่ายหากสามารถขนส่งผลผลิตสู่ตลาดได้รวดเร็วทำให้ไม่ก่อผลเสียหายแก่ราคาของผลผลิตการเกษตร และการพัฒนาสาธารณูปโภคยังเป็นสิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรม นอกจากนั้นผลการศึกษายังสอดคล้องกับ สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2544: 113) ซึ่งได้กล่าวว่า แม้ อบต. จะมีบทบาทหน้าที่ครอบคลุมงานพัฒนา แต่ปรากฏว่า อบต. ส่วนใหญ่เน้นงานด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก ซึ่งพบว่ามีการรวบไหลของงบประมาณไปในทางมิชอบ ดังนั้น อบต. จึงควรให้ความสำคัญในบทบาทการพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตรในด้านอื่นที่มีใช้แต่การสร้างสาธารณูปโภค เช่น การสร้างอาชีพ การถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร และพยายามสร้างตลาดเพื่อสินค้าการเกษตรที่ผลิตจากพื้นที่รับผิดชอบของ อบต. เป็นต้น และควรดำเนินงานอย่างโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับมากต่อบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้หาแหล่งน้ำเพื่อพัฒนาด้านการเกษตร เนื่องจากแหล่งน้ำเป็นสิ่งจำเป็นในการทำการเกษตร ดังนั้นการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อจึงเป็นบทบาทที่มีความสำคัญของสมาชิก อบต. อีกประการหนึ่ง การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร มิได้หมายถึงการสร้างหรือแสวงหาแหล่งน้ำใหม่ เช่น การสร้างเหมืองฝายกั้นลำน้ำ การสร้างอ่างเก็บน้ำและการขุดบ่อบาดาลเท่านั้น หากยังรวมถึงการขุดลอกคลองระบายน้ำ การจัดหาเครื่องปั้มน้ำและการจัดให้มีระบบน้ำสาธารณะ เช่น ระบบน้ำประปา เป็นต้น อย่างไรก็ตามการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับปานกลางต่อบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้หาตลาดสินค้าการเกษตรให้แก่เกษตรกร อาจเนื่องมาจากในส่วนของตลาดนั้นส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีแหล่งสำหรับขายผลผลิตและจะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงแหล่งปลูก จึงทำให้ ผู้ให้

ข้อมูลมีความเห็นต่อ อบต. ในฐานะเป็นผู้จัดหาตลาดสินค้าเกษตรในระดับที่ไม่สูงนัก และผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับน้อยต่อบทบาทของ อบต. ในฐานะเป็นผู้จัดหาผู้ฉ่ำงเพื่อเก็บผลผลิต ทั้งนี้เนื่องมาจากในพื้นที่อำเภอสนทราชนั้นส่วนใหญ่เกษตรกรได้ทำการปลูกพืชผักเป็นส่วนใหญ่ และต้องขายทันทีที่เก็บเกี่ยวเพื่อความสะดวกใหม่ของผลผลิต ยิ่งฉ่ำงสำหรับการเก็บผลผลิตจึงไม่มีความจำเป็น จึงให้ความเห็นต่อบทบาทของอบต. ในการจัดหาผู้ฉ่ำงให้เกษตรกรจึงอยู่ในระดับน้อย

การที่ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับมากในภาพรวมต่อบทบาทการพัฒนาฉ่ำงการผลิตขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในระดับมากในประเด็นบทบาทของการที่อบต. ได้จัดตั้งกองทุนการผลิต เพื่อให้สมาชิกกองทุนได้มีโอกาสกู้เงินเพื่อไปลงทุนด้านการเกษตร บทบาทของ อบต. ในการเป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ยาปราบศัตรูพืช และอื่น ๆ และบทบาทของ อบต. ในการจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกร เนื่องจากในการทำกิจการใด ๆ นั้นสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญ คือ เงินลงทุน ในการทำการเกษตรก็เช่นกัน เงินลงทุนนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เป็นปัจจัยทางการผลิตอันดับแรกๆที่เกษตรกรคำนึงถึง นอกเหนือจากแรงงานและที่ดิน อย่างไรก็ตามเกษตรกรไทยส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาการขาดแคลนเงินลงทุนทำการเกษตร ซึ่งสืบเชื้อจากตลาดเงินนอกระบบ มีบทบาทสำคัญต่อการผลิตมาก (เสานิต นันทสมบุรณ์, 2543: 1) การจัดตั้งกองทุนการผลิตเป็นแหล่งเงินทุนทางเลือกอีกแหล่งหนึ่งให้แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีเงินลงทุนดอกเบี้ยต่ำโดยไม่ต้องกู้เงินนอกระบบที่มีดอกเบี้ยสูงสามารถลดหนี้สินภาคการเกษตรลงได้ ในส่วนของการเป็นผู้หาปัจจัยการผลิตนั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะถ้าหากปัจจัยการผลิตไม่มีหรือมีแต่ไม่มีคุณภาพผลผลิตที่ได้ก็จะมีปริมาณและคุณภาพต่ำ การสนับสนุนในด้านการหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งในฐานะของ อบต. ได้ทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร (โกวิทย์ พวงงาม และ ปรีดี โชติช่วง, 2544: 19) ความรู้ทางการเกษตรก็เป็นสิ่งที่จำเป็นที่เกษตรกรต้องมีเพื่อพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีความก้าวหน้ามากขึ้นอยู่เสมอ บทบาทของ อบต. ในการจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะเมื่อเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในด้านการเกษตร เกษตรกรก็สามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ

ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับมากในภาพรวมของบทบาทด้านพัฒนาสถาบันกลุ่มขององค์การบริหารส่วนตำบล ในประเด็นบทบาทของอบต. ในการจัดทำโครงการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และบทบาทของ อบต. ในการจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกร และผู้ให้ข้อมูลมี

ความคิดเห็นต่อบทบาทของ อบต. ในการจัดทำโครงการกลุ่มยุทธศาสตร์ ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันยุทธศาสตร์มีน้อยลง ประกอบกับบุคลากรของยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่ ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นและไม่ค่อยสนใจจะประกอบอาชีพการเกษตรอีกต่อไป อีกทั้งในชุมชนได้มีการรวมกลุ่มเยาวชนในด้านอื่น เช่น กลุ่มการเล่นกีฬา กลุ่มหนุ่มสาว เป็นต้น ทำให้บทบาทของ อบต. ในการจัดทำโครงการกลุ่มยุทธศาสตร์น้อยลง การที่ อบต. เป็นผู้จัดทำโครงการกลุ่มแม่บ้าน ยุทธศาสตร์ และจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มยุทธศาสตร์ในตำบล ทั้งนี้เนื่องจากการรวมกลุ่มเป็นการเพิ่มอำนาจในการต่อรอง เป็นการระดมความคิดตลอดจนเป็นการสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น สอดคล้องกับ บัณฑิต อ่อนคำ และ วิริยะ น้อยวงศ์ นยางค์ (2533: 140) ได้อธิบายว่า การรวมกลุ่ม ยุทธศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการพัฒนา เนื่องจากถ้าหากไม่มีกลุ่มยุทธศาสตร์แล้วอำนาจการต่อรองทางด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคมของยุทธศาสตร์ก็จะไม่มี ดังนั้นการจัดทำโครงการจัดสร้าง กลุ่มแม่บ้านยุทธศาสตร์และการจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มยุทธศาสตร์นับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการ พัฒนาท้องถิ่น เพราะหากว่าในท้องถิ่นที่มีกลุ่มที่เข้มแข็งก็จะทำให้ท้องถิ่นนั้นเข้มแข็ง ดังนั้น บทบาทด้านการรวมกลุ่มแม่บ้านยุทธศาสตร์ ของ อบต. และการสนับสนุนกลุ่มยุทธศาสตร์จึงเป็นการ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นระดับปานกลางในภาพรวมของบทบาทด้านการพัฒนา รูปแบบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จากผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่า โครงสร้าง ของ อบต. ประกอบไปด้วย สำนักงานปลัด อบต. ส่วนการคลัง ส่วนโยธา จะเห็นได้ว่า อบต. ไม่มีการจัดรูปแบบหน่วยงานออกเป็นด้าน ๆ โดยเฉพาะ เช่น ด้านการเกษตร ด้านการศึกษา ด้าน สาธารณะ ด้านสังคมวัฒนธรรม ฯลฯ และไม่มีผู้ชำนาญการด้านต่างๆ เหล่านั้นอยู่ประจำ แต่ อบต. มีส่วน โยธาซึ่งมีหน้าที่สำรวจ ออกแบบ เขียนแบบถนน อาคาร สะพานแหล่งน้ำ (โกวิทย์ พวงงวม และ ปรีดี โชติช่วง, 2544: 42-44) รูปแบบการดำเนินงานของ อบต. รูปแบบปัจจุบันจึงไม่ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการเกษตรอย่างแท้จริง จึงทำให้กระบวนการการดำเนินงานด้านการ พัฒนาการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ออกแบบปรับปรุง การกำหนดโครงสร้างและกิจกรรม การอำนวยความสะดวกให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการเกษตร และอื่น ๆ ได้รับความสนใจและได้รับการ พัฒนาน้อย

ในด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ในด้านการ พัฒนาพื้นฐานทางการเกษตรของ อบต. พบว่า อบต. เน้นพัฒนาด้านสาธารณูปโภคเป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องมาจากสาธารณูปโภคเป็นสิ่งสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและ การพัฒนา สาธารณูปโภคยังเป็นการพัฒนาที่เห็นผลเป็นรูปธรรม อบต. จึงเน้นการพัฒนาสาธารณูปโภคเป็น ส่วนใหญ่ แต่การพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตรก็ยังมีความจำเป็นและสำคัญ และในด้านการพัฒนา

รูปแบบการดำเนินงานพบว่า อบต. ไม่กำหนดรูปแบบในการผลิตและพัฒนาการเกษตร ดังนั้น อบต. ควรกำหนดรูปแบบการดำเนินการพัฒนาโดยบรรจุในข้อบังคับ ในส่วนของการพัฒนาการเกษตร อบต. มักให้สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการเกษตรทั้งหมด อบต. ควรเป็นหลักในการพัฒนาการเกษตรโดย ประสานงานกับเกษตรอำเภอและพัฒนกร ในด้านการตลาด อบต. ขาดความรู้ในด้านการตลาด ดังนั้นอบต. จึงควรแสวงหาความรู้ด้านการตลาดโดยเฉพาะการวิเคราะห์ตลาดล่วงหน้าซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึงความต้องการผลผลิตทางการเกษตรของตลาดในอนาคต อบต. เลียนแบบการทำงานของอบต. อื่น โดยไม่ได้มองปัญหาของพื้นที่ตนเอง ดังนั้น อบต. ควรมีการวางแผนจัดระเบียบการดำเนินงานของตนเอง โดยยึดปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนตนเองเป็นหลัก ซึ่ง สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2544: 115, 119-122) ได้เสนอแนวทางหลักในแก้ปัญหาและสามารถนำข้อเสนอแนะเหล่านี้มาใช้กับ อบต. ในอำเภอสันทราย ได้ดังต่อไปนี้

1. ในระดับนโยบายควรมีการรณรงค์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ โครงสร้างระบบการทำงานของอบต. แก่ประชาชน เพื่อประชาชนจะได้มีส่วนร่วมและติดตามการทำงานของ อบต. เช่น การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ผ่านวิทยุชุมชน จัดทำเอกสารแผ่นพับ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้แจกจ่ายให้กับประชาชน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านหอกระจายข่าวชุมชน เป็นต้น
2. อบต. ในฐานะผู้กำหนดนโยบายในการพัฒนาควรจัดกระบวนการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในระดับหมู่บ้าน เพื่อนำมาประมวลสรุปเป็นแผนพัฒนาตำบล เช่น การจัดทำประชาคมหมู่บ้าน การประชุมชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อระดมความเห็นตลอดจนความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้าน เพื่อนำเอาความต้องการของชาวบ้านไปใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาตำบล
3. อบต. ควรพบกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อชี้แจงการทำงานและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่อการทำงานของอบต.เป็นระยะ ๆ เช่น จัดโครงการ อบต.พบประชาชนโดยการกำหนดเป็นแผนกิจกรรม สมาชิก อบต. ในแต่ละหมู่บ้านพบปะประชาชนของตนเอง เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลการดำเนินงานและรับทราบความเห็นของประชาชนในพื้นที่
4. รูปแบบและประเภทของโครงการการเกษตรควรมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เช่น โครงการสินเชื่อเพื่อการเกษตร โครงการตลาดกลางเกษตร เพื่อให้เกษตรกรพบผู้บริโภค
5. ควรมีการควบคุมกำกับดูแลโดยประชาชนในชุมชน ให้มีแนวทางและกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการปกครองมีโอกาสร่วมตรวจสอบและรับรู้

ข้อมูลข่าวสาร และเสนอข้อคิดเห็น เช่น มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการทำงานของ อบต. โดยประชาชนในชุมชนเป็นผู้คัดเลือกคณะกรรมการตรวจสอบ การจัดเวทีประชาคมระหว่างสมาชิก อบต. กับประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นการนำเสนอผลงานของ อบต. และเปิดโอกาสให้ประชาชนสอบถามในข้อสงสัยในการดำเนินงานของ อบต. ซึ่งจะทำให้การดำเนินการของ อบต. มีความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะ

(Recommendations)

1. จากการวิจัยพบว่า อบต. เน้นพัฒนาด้านสาธารณูปโภคเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น อบต.ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาชีพการเกษตร ในด้านงบประมาณ อบต.ยังขาดงบประมาณที่เพียงพอในการพัฒนาเกษตร นอกเหนือจากการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาด้านการเกษตรให้มากขึ้นแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาด้านการเกษตรก็คือ อบต. ควรตระหนักและให้ความสำคัญของการพัฒนาด้านการเกษตรและกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนาชุมชนของ อบต.
2. จากการวิจัยพบว่าในด้านการผลิตนั้น ผลผลิตยังไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาด ราคาผลผลิตก็ยังคงถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรเองยังขาดอุปกรณ์ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยในการผลิตและความรู้ด้านการแปรรูปยังมีน้อย ดังนั้น อบต. ควรเข้ามาให้การสนับสนุนในการจัดให้มีตลาดกลางหรือสหกรณ์เกษตรเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง ตลอดจนให้การส่งเสริมในด้านการผลิตควรมีการให้ความรู้ในด้านการผลิต การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าและ อบต.ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ สมาชิก อบต. ให้มีความรู้และสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ และส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
3. จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรไม่มีการรวมกลุ่มขาดอำนาจต่อรอง สมาชิกกลุ่มขาดความจริงใจและเห็นแก่ตัว มุ่งหวังผลประโยชน์มากกว่าจะช่วยเหลือกัน อีกทั้งยังไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนากลุ่ม ดังนั้น อบต. ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ดีในการรวมกลุ่มของเกษตรกร ในด้านงบประมาณสนับสนุน อบต. ควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อเสริมสร้างการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

4. จากการวิจัยพบว่า อบต. ไม่กำหนดรูปแบบในการผลิตและพัฒนากะถนและยังมองว่างานในพัฒนากะถนเป็นหน้าที่ของสำนักงานกะถนอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบ ในด้านการดำเนินงาน อบต.ยัง เลียนแบบการทำงานของอบต. อื่นโดยไม่ได้นองปัญหาของพื้นที่ตนเอง ดังนั้น อบต.ควรกำหนดรูปแบบในการผลิตและพัฒนากะถนและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนากะถนว่าเป็นหน้าที่หลักของ อบต. ในด้านการดำเนินงานและการกำหนดนโยบาย อบต.ควรยึดแนวทางการดำเนินงานและกำหนดแนวนโยบายโดยยึดความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงความคิดเห็นของสมาชิก อบต. ต่อบทบาทในการพัฒนากะถนของ อบต. ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นเพียงพื้นที่เดียว ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาให้ครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ ทำการศึกษาดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนากะถนในมุมมองขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งหากอบต.ไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนากะถน การวางยุทธศาสตร์การพัฒนากะถนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่จะได้มุ่งประเด็นไปพัฒนาในด้านอื่น
2. ควรศึกษาความคิดเห็นของกะถนกรต่อบทบาทในการพัฒนากะถนของ อบต. ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะได้รับทราบถึงความรู้สึกรักของกะถนกรที่มีต่อการพัฒนากะถนของ อบต.และทำให้อบต. ทราบข้อมูลและรู้ทางการพัฒนากะถนเพื่อให้ตรงกับความต้องการของกะถนกร อันจะส่งผลให้การพัฒนาการกะถนในพื้นที่ อบต. เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ควรศึกษาเจาะลึกถึงปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนากะถนของอบต.ซึ่งการศึกษาดังกล่าวจะทำให้ได้สาเหตุที่มาของปัญหาลดจนข้อเท็จจริงถึงอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาการกะถนของ อบต. และสามารถแก้ไขปัญหาด้านการกะถนได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ
4. ควรศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมด้านการกะถนของสมาชิก อบต. การฝึกอบรมความรู้ด้านการกะถนให้แก่สมาชิก อบต. ให้ตรงกับความต้องการจะทำให้สมาชิก อบต. เข้าใจถึงความสำคัญและถ่ายทอดความรู้ด้านการกะถนแก่กะถนกรในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องต่อไป

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2536. การปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.

กาญจนา คำสุวรรณ และ นิตยา เสาวมณี. 2524. จิตวิทยาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรวิทยา.

กัญญา สุวรรณแสง. 2532. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: อักษรวิทยา.

เกียรติศักดิ์ พันธวงศ์. 2544. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

โกวิท พวงงาม และ ปรีดี โชติช่วง. 2539. อะไร ทำไม อย่างไร อบต. ประชาธิปไตยของประชาชนในชนบท. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

_____. 2544. อะไร ทำไม อย่างไร อบต. ประชาธิปไตยของประชาชนในชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

โกวิท พวงงาม. 2539. "ศักยภาพการบริหารของ อบต. ปัญหาและอุปสรรค". อาทิตย์. 992 (มิถุนายน): 14-20.

คณะกรรมการปกครองวุฒิสภา. 2540. รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานการจัดตั้งและประสิทธิภาพของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: วุฒิสภา.

เชนิสา นพรัตน์. 2528. ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ป่าที่มีต่อพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัยณรงค์ กาพมณี. 2532. การใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียในการทำนาปรังของเกษตรกร ตาม
 ธรรมชาติของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดปัตตานี. เชียงใหม่:
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

ชัยยศ ศิริรัตนบวร. 2531. ความรู้และความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของกรรมการสภาตำบล;
 ศึกษาเฉพาะกรณีสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิจังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สารนิพนธ์
 รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยวิทย์ มาลัย. 2543. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการมีส่วนร่วมจัดการการศึกษาตาม
 พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542. เชียงใหม่ : การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชำนาญ ถาวรดี. (ไม่ระบุปีที่พิมพ์). พลังความคิด. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

ทวี เสรรมัญ. 2520. ความคิดเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์.
 กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เทพ พงษ์พานิช. 2525. หลักการส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร,
 สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

ไทยตำบล. 2547. “ข้อมูลตำบล”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.thaitambon.com/tambon/ttambon.asp?> (14 มิถุนายน 2547).

ธรรมบุญ ศิริพันธ์. 2530. ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสดงบทบาทในการสื่อสาร
 ของเกษตรกรตำบลในจังหวัดพัทลุง. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, ภาควิชาส่งเสริม
 การเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

ธีรวัฒน์ วุฒิกุล. 2539. ความขัดแย้งในโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การ
 บริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระ,
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2531. จิตวิทยาสังคมเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นำชัย และ สุณิลา ทนุผล. 2532. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรใน 8
จังหวัดภาคเหนือ. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร
แม่โจ้.

นำชัย ทนุผล. 2529. การพัฒนาชุมชน: หลักการและยุทธวิธี. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริม
การเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

_____. 2529. การวางแผนและการประเมินโครงการ. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริม
การเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

_____. 2532. การวางแผนและประเมินผลงานส่งเสริมเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่:
ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

นิคม วิชัยดิษฐ์. 2534. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลและกรรมการหมู่บ้าน ต่อ
โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-มาเลเซีย. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

นิรันดร์ชัย พัฒนพงศ์. 2526. เอกสารการสอนชุดวิชาการใช้สื่อทางไกลทางการส่งเสริม
การเกษตร หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บัณฑูร อ่อนคำ และ วิริยะ น้อยวงศ์ นยางค์ แปล. 2533. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบ:
ประสบการณ์ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปทุมรัตน์ พุทธิมาวิทยาคม. 2541. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเมืองของ
จังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. 2528. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: พงษ์ศักดิ์การพิมพ์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ไพฑูรย์ ช่างเรียน. 2516. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แพร่วิทยา.

ไพโรจน์ อุลิต. 2547. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://it.ripa.ac.th/courseware2/detail/chapter8.htm>. (9 เมษายน 2546).

ยิ่งยง เรือนทอง. 2525. ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีต่อชาวลาวอพยพ. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิตติลักษณ์ แสงอุไร. 2530. นิเทศศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

รอบรู้เรื่องราว อบต. 2546. “องค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.suthep.net/abtsutep/abt.html>. (9 เมษายน 2546).

วงกตกร์ กุทัณฑ์ศรี. 2528. ความแตกต่างระหว่างบุคคล. กรุงเทพฯ: คุณพินอักษรกิจ.

วิทย์ เทียงบุรณะธรรม. 2529. พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: ธเนศการพิมพ์.

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. 2537. สื่อสารการเกษตร แนวความคิดและวิธีการ. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สงวน สิทธิเลิศอรุณ. 2529. ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.

สนอง สุจริต. 2542. บทบาทการส่งเสริมการจัดการศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
คอยงาม และเวียงห้าว. เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. 2544. คู่มือการสร้าง อบต. ให้ประสบความสำเร็จ โปร่งใส และ
สง่างาม อบต.ในอุดมคติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น: คลังนาวิทยา.

สมยศ สุวิทย์ภรณ์. 2534. บทบาทการบริหารโครงการของนักวิชาการเกษตร ประจำสำนักงาน
เกษตรจังหวัดในภาคใต้. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร
แม่โจ้.

สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่. 2547. “ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่”. [ระบบ
ออนไลน์]. แหล่งที่มา
[http://www.cmlocal.net/doonline/strategy.doc?PHPSESSID=0b61051198e609bab5f666
ebe0de53d2](http://www.cmlocal.net/doonline/strategy.doc?PHPSESSID=0b61051198e609bab5f666ebe0de53d2). (19 มกราคม 2546).

สิริภัทร ประภาวศ์. 2545. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์. เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุโท เจริญสุข. ม.ป.ป. เกษตรจิตวิทยาประยุกต์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สุชา และ ศุรางค์ จันทร์เอม. 2524. จิตวิทยาเพื่อความสุขในการดำรงชีวิต. กรุงเทพฯ: ไทย
วัฒนาพานิช.

สุชา จันทร์เอม. 2531. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุทธินิ สุริยกุล ณ อยุธยา. 2543. วิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาการเกษตร
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาพ พิมพ์ทอง. 2525. ความคิดเห็นของแม่บ้านที่มีต่อโครงการส่งเสริมกิจกรรมแม่บ้านสมาชิก
สหกรณ์; ศึกษากรณีเฉพาะหมู่บ้านศรีฐาน อ.ป่าจ้อย จ.ยโสธร. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรศักดิ์ ศรีมงคล. 2523. บทบาทของสภาตำบลในการพัฒนาชนบท. เอกสารวิจัยของนักศึกษา
โรงเรียนนักปกครองระดับสูงรุ่นที่ 12. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการปกครอง.

สุริยันต์ ศรีจันทร์. 2523. บทบาทของคณะกรรมการสภาตำบลต่อการวางแผนพัฒนาตำบล.
เอกสารวิจัยของนักศึกษาโรงเรียนนักปกครองระดับสูงรุ่นที่ 30. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการ
ปกครอง.

โสภา พิชัยกุล. 2523. ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุทรไพศาล.

सानิต นันทสมบุรณ์. 2543. กระบวนการปรับตัวของครัวเรือนเกษตรกรยากจนในการแก้ปัญหา
หนี้สินนอกระบบ ในอำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ กองวิชาการแผนงาน กระทรวงมหาดไทย. 2547. “ข้อมูลอำเภอ”. [ระบบ
ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.amphoe.com> (16 มิถุนายน 47).

อนนก สิทธิเสรีชน. 2518. เปรียบเทียบต้นทุนและรายได้จากการปลูกพืชหมุนเวียนในท้องถื่น
จังหวัดนครสวรรค์ ฉพบุรี และสระบุรี ปีการเพาะปลูก 2514/ 2515 และ 2515/ 2516.
กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตร
ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาพิเศษในการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้นำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของปัญหาพิเศษ แบบสัมภาษณ์มี 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก
องค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกองค์การบริหาร
ส่วนตำบล

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

( ) 1. ประถมศึกษา

( ) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น

( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ

( ) 4. อนุปริญญา

( ) 5. ปริญญาตรี

( ) 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

4. อาชีพหลัก

- ( ) 1. เกษตรกรรม จำนวน.....บาท/ปี
 ( ) 2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน.....บาท/ปี
 ( ) 3. รับจ้าง จำนวน.....บาท/ปี
 ( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ)..... จำนวน.....บาท/ปี
 รวมรายได้หลัก จำนวน.....บาท/ปี

5. อาชีพรอง

- ( ) 1. เกษตรกรรม จำนวน.....บาท/ปี
 ( ) 2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน.....บาท/ปี
 ( ) 3. รับจ้าง จำนวน.....บาท/ปี
 ( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ)..... จำนวน.....บาท/ปี
 รวมรายได้หลัก จำนวน.....บาท/ปี

6. ประสบการณ์ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ อ.บ.ค.

- ( ) 1. เคย จำนวน.....ครั้ง/ปี
 ( ) 2. ไม่เคย

7. ประสบการณ์ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร

- ( ) 1. เคย จำนวน.....ครั้ง/ปี
 ( ) 2. ไม่เคย

8. การรับข่าวสารในด้านการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 ( ) 2. หนังสือพิมพ์
 ( ) 3. วิทยุทัศน์
 ( ) 4. เอกสารทางวิชาการ
 ( ) 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาท

ในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ให้คะแนนความคิดเห็นดังนี้

“เห็นด้วยอย่างยิ่ง”	คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน
“เห็นด้วย”	คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
“ไม่มีความคิดเห็น”	คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
“ไม่เห็นด้วย”	คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
“ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”	คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ก. พัฒนาศูนย์ฐานทางการเกษตร					
1. อ.บ.ค. เป็นผู้หาแหล่งน้ำเพื่อพัฒนา ด้านการเกษตร					
2. อ.บ.ค. เป็นผู้หางบประมาณสร้างถนน เพื่อการขนส่งสินค้าการเกษตร					
3. อ.บ.ค. เป็นผู้หาตลาดสินค้าเกษตร ให้แก่เกษตรกร					
4. อ.บ.ค. เป็นผู้จัดหาผู้กลางเพื่อเก็บ ผลผลิตให้แก่เกษตรกร					
ข. การพัฒนาด้านการผลิต					
1. อ.บ.ค. ได้จัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ ทางการเกษตรแก่เกษตรกร					
2. อ.บ.ค. ได้จัดตั้งกองทุนการผลิต เพื่อให้สมาชิกกองทุนได้มีโอกาสกู้เงินเพื่อไป ลงทุน					
3. อ.บ.ค. เป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น เงิน, เมล็ดพันธุ์, ปุ๋ย, ยาปราบศัตรูพืช และอื่น ๆ					

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ค. พัฒนาสถาบันกลุ่ม					
1. อ.บ.ค. มีการจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกร					
2. อ.บ.ค. มีการจัดทำโครงการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร					
3. อ.บ.ค. มีการจัดทำโครงการกลุ่มยุวเกษตรกร					
ง. พัฒนารูปแบบการดำเนินงาน					
1. วางแผนการปฏิบัติงาน โดยกำหนดนโยบายแนวทางแผนงานโครงการในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของ อ.บ.ค. ในอนาคตรวมทั้งวิเคราะห์ออกแบบ ปรับปรุง และแก้ปัญหาคาการปฏิบัติงาน					
2. กำหนดโครงสร้างและกิจกรรมต่าง ๆ ในสำนักงานและการจัดสำนักงาน					
3. กำหนดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน					
4. มีการอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ในสำนักงานในการปฏิบัติงาน					
5. มีโครงการพัฒนารูปแบบการประสานงานในสำนักงาน โดยจัดประชุมให้ความรู้ ความเข้าใจ					
6. พัฒนารูปแบบการรายงานผลการดำเนินงานเพื่อให้ทราบโดยทั่วกัน					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ องค์การบริหารส่วนตำบล
ด้านพัฒนาพื้นฐานทางการเกษตร

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

ด้านพัฒนาสถาบันกลุ่ม

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

ด้านพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

ด้านอื่น ๆ (ระบุ)

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ.....

ภาคผนวก ข
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล

พระสมพงษ์ แซ่เหลี่ยว

เกิดเมื่อ

13 มิถุนายน 2518

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนธรรมราชศึกษา

จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2544 ปริญญาตรีสาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

จังหวัดเชียงใหม่

